

**Het armoede alfabet van
Treintje Rosewater en
Sonja Abdelmiskin**

Mariska Stevens
&
Janneke Jansen op de Haar

Amsterdam, 2020

© 2020 Copyright: Auteurs/onderzoekers: Drs. Mariska Stevens en Drs. Janneke Jansen op de Haar

Illustratie voorkant: Mariska Stevens

Met dank aan: Kijk in de Wijk (Civic), Cybersoek, Muiderkerk, Vrouwenruimte de Kat en Jungle Amsterdam voor het mede organiseren van de gesprekstafels, Stichting Ondernemershulp voor verhalen over schuldsanering en de Gemeente Amsterdam Oost voor een financiële bijdrage aan dit project.

Elke gelijkenis met bestaande personen berust op louter toeval.

© 2020 Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit is een uitgave van Jungle Amsterdam

ISBN: ISBN/EAN 9789082174595

Ten geleide: Dagboek van een economisch wonder: Het alfabet van Treintje Rosewater en Sonja Abdelmiskin	7
<i>'Ter lering ende vermaeck'</i>	9
A van Afkomst, vooroordeel en de Angst voor mensen in Armoede	15
B van Buren die vrienden zijn! Sonja en haar familie	18
C van Charles de Wit: een van de aardige jongens	20
D van Dieven die geen Dieven zijn	23
E van de Eeuwige liefde tussen het systeem van handhaving en de verdenking van de uitkeringsgerechtigde	25
F van Fout als je van twee landen houdt	28
G van Goeddoen voor een ander, maar wie Goed doet Goed ontmoet?	31
G (alweer??) van Geen lat te hoog, die niet genomen kan worden!	33
H van Hulp aan mensen met schulden	35
I van Iedereen heeft gelijke kansen in het onderwijs	38
J van Jaren solliciteren zonder enig resultaat	40
K van Ketels die geen warmte bieden, maar de Kosten doen overkoken	44
L van Lijf, hoe red je het in ouderdom en hoe houd je je staande?	46
M van Moderne vrouwen	50
N van het Nieuwe Netwerken is solidariteit en respect	52
O van tot Over je Oren in mantelzorg	57
P van een enorm Potentieel aan cijfers	59
Q van het IQ van "lager opgeleiden"	64
R van Regressie in het begrip vrijwilligerswerk	67
S van Stuur mij niet naar een baan onder mijn niveau!	69
T van Te warm of Te koud, of Te weinig	73
U van Uw klantmanager weet raad!	76
W van Wij zijn zwart en jullie zijn Wit	80
X van Xinterklaas of Xmis	82
Y van Yskasten die de geest geven	84
Z van Zo Zou het anders moeten Zijn (maar is het niet)	86
Pleisters	87
Neoliberalisme en economische lyriek	88
Een chaotische arbeidsmarkt	89
Voortschrijdend inzicht, economisch nut?	90
De oplossing	92
De barrière	93
Literatuurlijst	94

Ten geleide

Dagboek van een economisch wonder:

Het alfabet van Treintje Rozewater en Sonja Abdelmiskin

Er bestaat in Nederland een droom die suggereert dat alle succes een verdienste is, (financiële) rijkdom het resultaat van intelligentie en ongeluk het resultaat is van eigen schuld. Zo zijn er mensen die zich kunnen permitteren te zeggen dat er, als het één niet lukt, er wel iets anders langskomt, er zijn mensen die zweren dat het leven een balans is van harmonieuze tendensen en ieder krijgt wat die verdient. Al deze ideeën zijn platitudes van commentaren langs de zijlijn. Ze wijzen op een samenleving die zich in slaap sukkelt, omdat het makkelijker is blind te zijn voor alles wat niet klopt, dan mee te werken aan de oplossing.

Het volgende alfabet is een publicatie over fictieve personen, die Nederland vanuit een ongelukkige positie beleven. Hoewel de buurt Amsterdam Oost betreft en de verhalen gebaseerd zijn op reële situaties en verzameld materiaal, zijn alle personen en locaties verder fictief.

De titel: "Dagboek van een economisch wonder", verwijst naar het wonder, dat in een land zo rijk als Nederland, 16% van de bevolking op of onder de armoedegrens leeft.

Het verhaal ontwikkelt zich langs twee hoofdlijnen: Treintje Rozewater, een gepensioneerde fotografe, die in Oost woont en tijdens het uitlaten van haar hondje *Robbie* in het Oosterpark, allerlei mensen tegenkomt en daar ervaringen en gesprekken mee heeft. Treintje woont in een sociaal woningcomplex, waar ook koopwoningen in zitten.

De tweede hoofdlijn zijn haar burens aan de andere kant van het trappenhuis, een gezin met moeder en vader uit twee verschillende culturen en twee kinderen. Moeder Sonja (46 jaar), enige dochter van een middenklas gezin, heeft een opleiding voor maatschappelijk werk gedaan. Ze heeft vijf jaar gewerkt in een buurthuis (die had je toen nog), maar op haar 24ste werd zij verliefd op Mustafa. Toen Sonja twee jaar later zwanger bleek te zijn, zijn zij getrouwd en werd negen maanden later hun dochter Yasmin geboren. Vier jaar later kwam daar een zoon genaamd Hamza bij.

Vader Mustafa (51 jaar) is door gezinshereniging op zevenjarige leeftijd naar Nederland gekomen. Hij is geboren in Tetouan in Marokko en hij heeft nog vage herinneringen aan zijn jeugd in de Kasba, waar hij vaak

met zijn broers en neven buiten speelde in de wirwar van straatjes tussen witte huisjes. Zijn ouders wonen ook in Amsterdam, maar zijn twee broers wonen elders. Mohammed de oudste woont met zijn vrouw in Rotterdam en werkt daar in de haven, terwijl zijn jongste broer Saïd terug is gegaan naar Marokko en daar inmiddels een bloeiend bedrijfje heeft.

Ook Sonja en haar gezin wonen in een sociale huurwoning. De Woningcorporatie heet *Het nieuwe waterland*.

Treintje en Sonja hebben veel contact met elkaar. Hoewel Treintje met pensioen is, heeft ze maar weinig geld om van rond te komen. Haar werk leverde te weinig op om een goed pensioen op te bouwen, waardoor haar inkomen vooral uit AOW bestaat. Zij werd fotografe uit betrokkenheid met de samenleving, maar helaas verdienden fotografen in de loop van de tijd steeds minder met hun werk. 'Ik ben blij dat ik niet nu in het fotografenleven zit', zegt Treintje tegen Sonja bij een van hun vele *trap-gesprekken*, 'Je holt je een ongeluk naar allerlei gebeurtenissen, maar met de huidige digitale internetcultuur en iPhone gebruik, verdien je geen mallemoer meer met foto's.' Treintje trekt een bezorgd gezicht, ze wil niet roepen dat vroeger alles beter was. Wel, was er meer respect voor bredere groepen in de samenleving. Gelukkig kon men toen maar op één groep afgeven: het langharig werkschuw tuig der provo's of hippies, of zelfs krakers, maar daar bleef het dan bij.

'Vroeger moest en kon je nog handwerk leveren. Mijn mooiste rapportage betrof de Koninginnedag van 1980 en de rellen die ontstonden rond de kroning van koningin Beatrix. Het werd later bekend als het feest dat Wiegel wilde. Zwart-wit Nikon handwerk. Ik stond nog zelf in de doka om te zorgen voor perfecte kwaliteit. Tegenwoordig betalen ze 42 euro voor een foto. Wanneer je ziet hoeveel tijd je kwijt bent aan die ene foto, dan kom je uit op een luttel bruto-inkomen van 15 euro per uur. Collega's van mijn leeftijd trekken dat niet meer!' Er verschijnt een vage lach op het gezicht van Treintje: 'Heb ik je verteld dat ik een dagboek schrijf over hedendaagse armoede? Het begint met: *ter leering ende vermaeck*, op z'n oud Hollands. Wil je helpen met verhalen ervoor? Ik bedacht, dat het hoog tijd wordt, dat het bestuurlijk en ambtelijk volk wakker wordt.' Het ietwat vermoeide gezicht van Sonja klaart op: 'Dat zal ik graag doen!' roept ze, 'daar heb ik nog wel het een en ander over te vertellen ook.' 'Mooi', reageert Treintje, 'dan gaan we die oren eens even flink wassen.'

‘Ter leering ende vermaeck.’

Beste toevallige lezer van dit armoede alfabet, wees gewaarschuwd! Ook al ben ik vrouw en heb ik als fotografe een zzp status gehad, ik heb een kritisch stel hersens en geloof dat helemaal niets vanzelfsprekend is. Wat mij betreft is geen theorie over het menselijk gedrag ooit bewezen voorbij de grenzen van de taal. In de natuurwetenschappen zorgt die tijdelijkheid van haar resultaten er in ieder geval voor dat we niet helemaal stekenblind zijn. Bij menselijk gedrag werkt die objectiviteit niet, echt niet..., nee, ook genetisch niet. Al helemaal niet waar het armoede betreft. Rijkdom en armoede zijn uitgevonden door lieden die het comfort van hun succes trachten uit te drukken middels geveinsde bescheidenheid en verborgen superioriteit, want zoals Sonneveld ooit eens zei: ‘Onderscheid mot er wezen...’ Dat nu vraag ik mij iedere dag af... want tegenwoordig kijk ik ernaar met de afstand van een leven vol ervaring. Snapt u dat niet? Begin dan nu met nadenken.

Ik ben een vrouwelijke pensionado. Ik was voor mijn pensioengerechtigde leeftijd een creatieve fotografe met een karig inkomen als zzp’er. Mijn huidige leven bestaat eruit dat ik van een evenzo karig inkomen rond moet komen (slechts AOW) en dat ik in mijn pogingen daartoe ook nog behept ben met een stevige dosis sociaal gevoel. Ik heb natuurlijk geen geld om mee te paraderen, maar ik heb allerlei manieren gevonden om toch mijn sociale gevoel te laten spreken. Zo heb ik een hondje! Dat hondje heet Robbie. Ik heb hem vernoemd naar het hondje Bobbie uit Kuifje, maar ik noemde hem Robbie vanwege zijn eigenheid. Robbie is een fantastisch kortharige mix die op een border collie lijkt. Geen rashond natuurlijk, maar wel stevig in het lijf, net stevig genoeg om te imponeren en aardig genoeg om uit te nodigen tot praatjes. En gemengd genoeg om in de Amsterdamse Dapperbuurt te passen.

Ik laat hem uit in het Oosterpark in Amsterdam Oost, en maak op die manier contact met allerhande mensen. Met hem beleef ik iedere dag ontmoetingen. Niet alleen in het Oosterpark, maar in de hele Dapperbuurt. En wat ik daar zoal tegenkom noopte mij om een alfabet te schrijven over de ironie van het menselijk gedrag in de Staat der Nederlanden en de knellende omstandigheden van de 16%, die op of onder de armoedegrens leeft.

En nee, geen van de ontboezemingen die u meent te herkennen in dit exposé hebben ook maar enigszins te maken met bestaande personen, anders dan uw eigen projecties en overdrachten. Ja, zo iets moet je tegenwoordig vermelden, anders word je al snel subject van eindeloze, zinloze en vooral irritante speculaties, onzinnige beschuldigingen maar ook regelmatig intimiderende bedreigingen. Ik put mijn materiaal uit de mens aan wie niets vreemd is, maar ook niets bekend. Toen ik besloot deze notities samen te stellen, was dat om een vorm te geven aan mijn ervaringen met bijzondere mensen, hetgeen leidde tot somtijds tergend trage, somtijds tergend kale, somtijds tergend tergende inzichten, met vaak ook hilarische beelden. En met hilarisch bedoel ik hier niet per definitie de lach, of de taal, maar het beeld op zich. Als u dat niet snapt, dan komt dat niet door mijn ironie, maar door uw gebrek aan humor. Zie daar! De uitdaging!

En voorts verschil ik in een paar opzichten van mijn meestal egoïstische medemens...! Ik ben bezorgd dat dit land implodeert en zo naar de duvel gaat, dat het zichzelf geen democratie meer mag noemen. Maar omdat ik geen zonderling wil zijn, die het einde van de wereld aankondigt, bied ik u dit alfabet aan *'ter leering ende vermaeck.'*

Ook ik heb een pseudoniem. Mijn pseudoniem? Noemt u mij voorlopig maar *Treintje Rosewater*, daar ben ik zeer tevreden mee. Ja, je weet het tegenwoordig nooit. Ik houd mij het liefst staande onder pseudoniem, want zij die de pijnpunten in onze samenleving blootleggen kunnen rekenen op fikse tegenslag. Ik houd van mensen, zeg ik altijd, vooral in deze fantastische buurt waar ik al zolang woon. Maar ik bekijk ze ook met gepaste ironie, want anders ga je snel aan de liefde ten onder. Ik heb natuurlijk een dringend advies aan al die mazzelaars die niet in armoede terecht zijn gekomen, anders zou ik dit exposé niet samenstellen. Dat advies luidt: "Leer eerst iemand kennen voordat je oordeelt en oplossingen bedenkt voor een ander, want mensen in armoede zitten niet te wachten op broodkruimels en hebben net als alle andere mensen, recht op eigen keuzes".

Over die buurt ga ik eerst even een en ander uitleggen. Ik woon in een sociale huurwoning in een huis waar van alles en nog wat door elkaar

woont. Naast mij woont een lieve familie, onder mij een jonge dame, op de begane grond een ouder echtpaar waarvan de man slecht ter been is. We hebben met ons allen tenminste dertig jaar Dapperbuurt meegemaakt en wonen er nog steeds. Ik zeg wel eens, ze krijgen mij er niet uit, tenzij tussen zes plankjes, al zal dat wel een kartonnen doos worden.

Amsterdam Oost is geen eenvoudige buurt. Zij bestaat uit een complex samenspel van bewoners. Amsterdam Oost huisvest zo'n 120 verschillende culturen, vormt het oudste en ook meest diverse stadsdeel van heel Amsterdam en heeft een woelige geschiedenis achter zich. Als deel uitmakend van grootscheepse stadsvernieuwingprojecten, na hevige krakersperikelen en permanent economisch achtergebleven gebied, kwam het in de buurt tot vernieuwing in de jaren 80. Aanvankelijk was er sprake van een enorme bewonersparticipatie, waarbij architecten en woningbouwverenigingen werkten met inspraak van bewoners in de nieuw op te zetten gebouwen. Men zette in op sociale woningbouw en dat leverde een positief toekomstperspectief. Terecht, want de oudbouw woningen hadden vaak geen badkamers en muren van bijna karton. Inbreken was niet moeilijk. Je hoefde de deur niet open te breken, want je kon gewoon de muur een beetje opzij duwen. De werkeloosheid was er het hoogst van heel Amsterdam, en ook het misdadencijfer was het hoogst (hoger dan in de Rosse buurt).

De samenstelling van huishoudens in de nieuwbouw was gericht op diversiteit *in het portaal*. Huizen werden zo samengesteld dat de onderste verdiepingen gereserveerd werden voor ouderen en er familie-eenheden beschikbaar kwamen waarin per portaal in ieder geval een Turks- of een Marokkaans- of een gezin uit een andere cultuur gehuisvest werd. Daarnaast kwamen er woningen voor enkelvoudige huishoudens, de twee kamer woningen. Met name in de Dapperbuurt leverde dit vooruitgang op.

Nu zo'n 35 jaar later is de buurt opnieuw hevig aan het veranderen. Van de inspraak van bewoners met betrekking tot wonen is echter weinig meer over. Woningbouwverenigingen zijn onhandelbare, in-communicatieve kolossen geworden. Verenigingen van huurders zijn dermate bureaucratisch in de administratieve procedure dat bewoners er zich niet meer aan wagen. Bovendien is de ambitie van woningbouwverenigingen veranderd in een bedrijfscultuur die gericht is op (zij het ook vol mankementen)

marktwerking, waarbij hun verzet tegen vernieuwing van hun bedrijfsmodel zorgt dat duurzaamheid in de vorm van zonnepanelen achterblijft (bij de rest van de wereld mag men wel zeggen), net als groendaken. Bijgevolg stijgen energieprijzen de pan uit en baden de bewoners op de bovenste verdiepingen tijdens de zomer in waterplasjes de trap af.

Een bijkomend probleem is de verkoop van sociale huurwoningen, waardoor sommige problemen niet opgelost kunnen worden, omdat zij liggen opgesloten in de splijting van de woningbedrijven en de verenigingen van huiseigenaren. Splijting van de *binnenkant* en de *buitenkant* van de woningen maakt dat huurders en kopers makkelijk tegen elkaar uitgespeeld kunnen worden. De woningbedrijven behouden onder alle omstandigheden een meerderheidsbelang in de VvE's, waardoor ook kopers nauwelijks of geen invloed kunnen uitoefenen.

Huurcommissie bieden sinds 2013 geen soelaas meer. Zij onderzoeken niet langer de procedures van woningcorporaties en VvE's maar baseren zich uitsluitend nog op de stukken die de woningbedrijven aanleveren, hetgeen betekent dat huurders, ook al hebben zij gelijk met betrekking tot mankementen of energieverpilling, gedwongen worden om naar de kantonrechter te stappen. En sociale huurders, jawel u kunt het raden, hebben geen geld om het risico te lopen voor de proceskosten op te draaien en bovendien is gratis rechtsbijstand verdwenen.

Daarnaast heeft de verkoop van woningen geleid tot onderhuur, waarbij kopers hun woningen verhuren aan onderhuurders, mits het om een woonfunctie gaat, en niet om een *short stay* zoals Airbnb. De Airbnb's zijn overigens onderhand behoorlijk bloeiend in Amsterdam Oost.

Een aparte rol is in Amsterdam Oost weggelegd voor het MKB. Er is een openluchtmarkt, die vroeger in ieder geval zeer bloeiend was. De huidige markt is regelmatig een karige boterham voor de kooplui, al wordt iets van de pijn verlicht door de toeristen die achter de koopjes aanlopen.

Ook de politiek in Amsterdam Oost ligt complex. Hebben sociale huurders (de oude bewoners) in Amsterdam Oost nog vertrouwen in de politiek? Het antwoord daarop is helaas "nee". De bestuursstructuur van stadsdeel Oost veranderde steeds. In de jaren 80 bestond het bestuur verplicht uit mensen die minstens in het stadsdeel moesten wonen. Tegenwoordig hoeven de bestuurders geen noodzakelijke binding met het stadsdeel te hebben. Daardoor ontstaat het gevoel dat bestuurders niet

weten wat er speelt. Onder bewoners.

Daar liggen een aantal incidenten aan ten grondslag. In de eerste plaats is over het opheffen van de buurthuizen veel reclame gemaakt in de zin van vernieuwde burger participatie, maar in de praktijk zijn buurthuizen na sluiting, onder zwaar protest van bewoners, vrij snel ingenomen door die groepen die het sterkst aanwezig waren. Het gevolg is dat er geen enkele ouderen activiteit plaatsvindt en ook kinderactiviteiten zijn teruggedrongen naar de scholen. Buurthuizen zijn nu het domein van jonge mensen, en hoe spannend en vernieuwend ook, die generatie had haar weg ook wel op een andere manier gevonden.

Ook de wijze van omgang met de perikelen omtrent het Oosterpark hebben enorm veel kwaad bloed gezet. Bewonersverenigingen die zich jarenlang hard maakten en met wezenlijke onderzoeksrapporten konden aantonen hoe de duurzaamheid van het Oosterpark vooral niet moest worden aangepakt, hebben geen enkel gehoor gekregen en het resultaat is een regelrechte ecologische ramp. Ook de wijze waarop het stadsdeel geld binnenhaalde met festivals die niet toegankelijk waren voor bewoners en waarbij de functie van het park vercommercialiseerd werd hebben veel kwaad bloed gezet.

Daarnaast hebben bewoners met regelmaat geklaagd over de veiligheid, maar vonden hiervoor geen gehoor bij het stadsdeel, of het heeft jaren geduurd voor hun zorgen gehoord werden. Cameratoezicht dat werd verzocht op gevaarlijke plaatsen, maar waar alleen de paal werd geplaatst, afrastering om te voorkomen dat inbrekers gemakkelijk de tuinen konden bereiken, dat twee jaar duurde voor afwerking. Te veel licht op sommige plekken, te weinig op andere plekken.

Kortom, een buurt die veel aandacht krijgt, maar niet altijd op de juiste manier, en precies zo is het ook met de inkomensverdeling in de buurt. Er is heel veel rijkdom, maar het is niet gelijkelijk verdeeld.

Aan mijn alfabet hebben verschillende mensen meegewerkt. Onder andere mijn lieve buurvrouw Sonja Abdelmiskin en haar familie. Veel verhalen zijn van haar hand en van haar familieleden en vrienden. Ook warme bijdragen van Evelyne, mijn lieve vriendin die zich onder andere bezighoudt met schuldhulpverlening. Maar de belangrijkste bijdragen kwamen via onze stemmen vanuit de gesprekken die we hadden met de mensen om ons heen en de observaties in onze buurt. Want zonder sociaal

contact in de buurt, blijft alles onopgemerkt en wordt ellende heel eenvoudig en gemakkelijk onder het tapijt geveegd. Daar, moet een einde aan komen.

Dit alfabet begint daarom heel eenvoudig, bij de A van Afkomst en hoe dat zich gemakkelijk vertaalt in de A van Armoede.

A van Afkomst, vooroordeel en de Angst voor mensen in Armoede

Aha, voordat u aan dit humoristische edoch ironische verhaal begint, laat ik dat toch nog even vooraf uitleggen.

Bij de **A** kwam meteen het woord afkomst in mijn gedachte naar boven. Waarom? Omdat iedereen in armoede terecht kan komen. Over de positieve kanten van afkomst laat ik u nog even in het ongewisse. Het is belangrijk in deze samenleving dat afkomst verborgen blijft, want deze wortel van het kwaad zorgt ervoor dat men met wantrouwen bekeken wordt. Lage afkomst heeft in ieder geval weinig mensen ooit een betere positie in de samenleving opgeleverd, noch ene *jatmoos*. Dat iets geen *jatmoos* oplevert is Jiddisch en betekent dat iets zelfs geen kleingeld oplevert, maar ook die uitdrukking lijkt tegenwoordig vergeten. In Amsterdam Oost is afkomst een item waar het de verschillen tussen arm en rijk betreft. Arm en rijk komen elkaar zelden tegen.

Iedereen kan in armoede terecht komen, maar waar je geboren bent, welke gender, welke nationaliteit en ook welke sociale omstandigheid heeft wel effect op je leven. Er wordt gezegd dat armoede van generatie op generatie wordt doorgegeven, maar dat geloof ik niet. Ik ken te veel mensen die zich aan hun achtergrond ontwricht hebben (vergeef mij mijn oubollig taalgebruik, ik ben ten slotte van een andere generatie), maar er zijn drie aspecten die kunnen domineren, namelijk:

- De angst voor mensen in armoede,
- De vanzelfsprekendheid van afkomst en
- De gun-factor van netwerken.

En dan heb ik het nog niet eens over tegenslag in het leven zoals, ziek worden, je baan verliezen op latere leeftijd, je huwelijk dat naar de knoppen gaat en dakloos worden of ongewild tot over je nek in de schulden raken. In plaats van dat u nu meteen die heerlijke drogredenering; 'eigen schuld, dikke bult' uitroept, hoedt u dan voor domme pech, want het kan u net zo goed overkomen! Hoe makkelijk mensen dat vergeten blijkt uit het volgende verhaal.

(Annie en haar rijke vriendin)

Annie heeft een vriendin, en die is rijk, terwijl Annie zelf heel arm is. Het is een uitzonderlijke relatie, want ze kennen elkaar van de lagere school, maar waar haar vriendin een rijke man en een goed betaalde baan op de Zuidas vond, kreeg Annie een kindje, waarna haar echtgenoot met de noorderzon vertrok. Haar vriendin Gerda is een beetje bezitterig naar Annie toe. Ze wordt snel jaloers als Annie contact heeft met andere mensen en verder vraagt Gerda veel aandacht en is snel op haar teentjes getrapt. Soms vraagt Annie zich af waarom ze nog contact heeft met Gerda, maar ze wil haar niet zomaar afstoten. Wel is het duidelijk dat ze steeds verder uit elkaar groeien. In haar bezitsdrift ten opzichte van de vriendschap wil Gerda eigenlijk niet weten dat Annie arm is, maar tegelijkertijd stiekem geeft het Gerda een beetje een gevoel van superioriteit en ze gaat ervan uit dat het Annie afhankelijk maakt van Gerda's ondersteuning. Toch heeft Gerda een zekere angst voor mensen in armoede. En het gevolg is dat ze Annie steeds maar verteld hoe ze haar situatie kan verbeteren. En dat gaat niet zonder vooroordelen.

Annie vertelde mij: Volgens mij is Gerda bang voor mensen in armoede, wanneer ik zeg dat ik arm ben lijkt ze automatisch te denken, dat ik om geld vraag. Wanneer ik zeg dat ik arm ben, komt Gerda aan zetten met oplossingen die vooral voor rijke mensen goed zijn. Ik ga bijvoorbeeld nooit uit eten, maar laatst wilde Gerda per se uit eten, en zij zei: 'dan doen we samsam toch?' Ik bestelde natuurlijk goedkope gerechten, maar begreep bij de rekening dat Gerda met samsam de helft van de rekening bedoelde. Alleen, zij had een fles rode wijn, een duur toetje met likeur en de duurste tournedos besteld. Mijn friet met croquetten waren nog geen tiende van haar uitgave. Een keer nam ze me mee op vakantie en zei: 'Betaal ik een deel van jouw hotelkosten!' Maar ja, toen ik het aannam was ik meer geld kwijt, dan ik me kan veroorloven. Gerda betaalde drie dagen van een peperduur hotel, maar ging ervan uit dat we daar vijf dagen zouden blijven.

Rijke mensen zijn geneigd plannen uit te denken die bedoeld zijn om arme mensen te herscheppen naar hun beeld en gelijkenis. Laatst bedacht Gerda een make-over. Ik mocht haar mantelpakje lenen om te solliciteren en dat is leuk, maar zij heeft geen kinderen en mijn kind is 3 jaar, ik kan helemaal niet nu gaan werken. Rijke mensen denken vaak dat een baan en geld het enige is dat mensen in armoede gelukkig zal maken. Voor

zichzelf hebben allerlei keuzes, maar de keuzes voor mensen in armoede zijn beperkt, dat is nu juist het probleem. Toen ik met haar daarover sprak, begreep ze het niet echt.

In haar poging om toch iets te herscheppen kwam ze laatst aan zetten met een mosterdpotje: 'Dat kun je ook als drinkglas gebruiken!' riep ze triomfantelijk. 'Dank je wel', zei ik verbluft: 'dat zal goed passen bij mijn overige glasservies van mosterdpotjes.' Nu nog een goedbetaalde deeltijdbaan, kinderoppas, betaalbare huur en alimentatie.' Door mijn hoofd speelde de gedachte hoe ik het zou aanpakken als ik iemand in armoede wilde helpen. Ik zou als eerste zeggen: 'Beste armoelijder, ik ben hulpverlener, maar wanneer ik het woord interventie of make-over tegen je uitspreek, sla mij dan subiet op mijn smoel, om me eraan te herinneren dat die zaken niets met hulpverleners te maken hebben...'

B van Buren die vrienden zijn! Sonja en haar familie

(Sonja)

Even voorstellen. Mijn naam is Sonja, ik woon in de Dapperbuurt en ben 46 jaar oud. Ik ben de buurvrouw van Treintje Rozewater. Treintje woont al een eeuwigheid in deze buurt en heeft met iedereen goed contact. Zij was ook de eerste die met mijn man Mustafa een praatje maakte toen wij hier kwamen wonen. Veel mensen vonden een gemengd huwelijk toen gek en durfde niet met mijn man te praten. Ik kom dat overigens nog steeds wel tegen, dat mensen het raar vinden, ik krijg soms de meest rare vragen, of ik geen Nederlandse man kon vinden, en of ik nu ook moslim ben geworden.

Mijn man maakt altijd grapjes over Treintje, hij noemt haar vaak *Treintje Mazhar*. En daarmee bedoelt hij dat Treintje altijd iedereen in de buurt welkom heet. Daarom mag iedereen haar ook, omdat ze altijd interesse heeft voor iedereen en met iedereen een praatje begint. Een Mazhar is een mooi versierde Marokkaanse parfumfles, die ze meestal vullen met rozenwater. Als er gasten langs komen, of voor het eten, gaat er meestal een kind van de familie met de Mazhar rond en krijgt iedereen een scheutje rozenwater in zijn handen. Daar gaan je handen lekker van ruiken en in de zomer als het warm is, werkt het heerlijk verkoelend.

Ik kom Treintje vaak tegen in het trappenhuis van onze woning, zij woont vlak boven ons. Laatst sprak ze mij aan en vertelde dat ze verhalen over armoede aan het verzamelen is en of ik ook mee wilde helpen om verhalen op te schrijven. Het was Treintje opgevallen dat er zoveel mensen zijn die geen idee hebben, hoe het is om arm te zijn en dat er steeds meer mensen in armoede vervallen en daar heeft ze volgens mij helemaal gelijk in. Ik heb dus ingestemd met het plan en sindsdien probeer ik de verhalen die ik hoor en mijn eigen belevenissen op te tekenen. Ik heb ook mijn man en kinderen gevraagd om hun ervaringen op te schrijven en zowaar wilden ze meteen meedoen. Zelfs mijn zoon Hamza doet mee en dat vind ik heel bijzonder, want meestal vindt hij alles 'stom' wat ik voorstel.

Later vandaag aan het eind van de middag ging ik nog even naar buiten, het was een uur of vijf en de markt was al aan het opruimen. Er stonden een paar mensen uit de buurt met een plastic tas tussen de achtergebleven kratten met groente te kijken. De nog bruikbare tomaten en paprika's haalden ze eruit en stopten ze in hun tas. Ik moet eerlijk

bekennen dat ik dat ook wel eens gedaan heb. Het is krankzinnig hoeveel goed voedsel er weg wordt gegoid, terwijl er mensen in de buurt zijn die hongerlijden. Nu liep ik echter door naar de Lidl en haalde daar mijn groente. Eerlijk gezegd haal ik alleen overgebleven groente van de markt als niemand het ziet. Niet iedereen hoeft te weten dat wij het niet breed hebben en veel mensen in de buurt denken nog steeds dat wij rijk zijn, omdat mijn man een eigen bedrijfje heeft.

Raar is dat toch dat goed voedsel dat overblijft van de markt en van winkels wordt weg gegoid, waarom verzamelen we dat niet in een soort van weggeefwinkel die elke middag van vijf tot zes open is en waar iedereen die dat wil spullen kan halen. Nu wordt het soms wel opgehaald door bedrijfjes die er weer iets mee doen, zoals dat restaurant in de Tsaar Peterstraat. Natuurlijk is dat al heel veel beter dan hoe het vroeger ging, vroeger ging alles gewoon direct de vuilniswagen in, maar het zou nog beter zijn als het gewoon aan de bewoners gegeven zou worden. En dan niet alleen voor mensen met de stadspas, maar gewoon voor iedereen die het wil hebben. Lijkt mij wel leuk, om naast de nieuwe buurvrouw die net een huis heeft gekocht en de studenten uit de straat te staan om weg gegooide groente en fruit uit te zoeken. Tenslotte moeten we allemaal eten, rijk en arm.

C van Charles de Wit: een van de aardige jongens

(Treintje Charles)

Eén van de mooiste beelden in het Oosterpark is de sculptuur die verwijst naar het literaire werk van Nescio: *Titaantjes*. Het is een bankje met drie klaplopers en de ondertitel vermeldt 'aardige jongens'. Het is wat bizar dat we het werk uit onze literaire traditie bezingen, terwijl we absoluut neerkijken op alle alcoholisten die in het park rondhangen en toch ook 'aardige jongens' zijn. Bovendien allemaal met een verhaal, want niet iedere alcoholist is een klaploper. Eigenlijk knuffelen we de klaplopers uit onze literaire en kunstenaars traditie, maar ze moeten vooral niet te dichtbij komen, tenzij ze geld opleveren.

Zo kwam ik Charles tegen toen ik Robbie uitliet. Hij zat op de trap van het oude gymnasium in het Oosterpark. Hij zat er alleen, een plastic tasje naast zich, met blikjes bier. Zijn dikke haar, dat vroeger zwart was geweest, zat nu flink warrig. Hij rookte een gruzig sjekkie en staarde als een meester over zijn domein uit over het park. Zijn verhaal was opmerkelijk, maar maakte ook duidelijk hoe complex de wereld in elkaar zit. Hij bleek bijzonder hoogopgeleid met een zwaar katholieke achtergrond, waar hij volgens eigen zeggen, nog maar nauwelijks aan ontsnapt was. Zo begon hij:

'Ik kom hier graag 's ochtends. Heb hier mijn hele leven gewoond. Wist u dat dit gebouw tijdens de 2^e wereldoorlog van de Gestapo was? Dit hele park was de achtertuin van een Duitse SS-officier. Ik was nog een jonge jongen en gelukkig zijn we overal aan ontsnapt al brak het mijn moeders hart toen de Joodse burens werden weggehaald. Bij die razzia moest mijn vader haar naar binnen sleuren, want ze hing uit het raam om de Duitsers uit te schelden.

Na de oorlog was het rustig, maar ik was toen overmoedig. Er kwam een man van het rijk die jongens rekruteerde voor Korea. Je kreeg een motorfiets cadeau als je tekende, en dat deed ik. Mijn moeder was furieus. We werden nauwelijks voorbereid en na de verscheping kwamen we terecht in een ware hel. Je deed maar wat, zette je bajonet op je geweer, begon te schreeuwen en dan naar voren te stormen, hopende dat die ander dan bang werd, of dat je iets wist te raken. Uiteindelijk heb ik mezelf in mijn voet gestoken, zodat ik naar huis mocht. Met vrachtwagens aangekomen

zaten we onder de luizen en waren we graatmager. Ik heb een normaal leven geleid daarna, denk ik wel eens, maar heb geen controle over mijn buien.

Laatst was er een experiment van het psychologisch laboratorium voor mannen van boven de 55 voor het meten van hun stressniveau's. Ik had me aangemeld. Ook omdat je geld kreeg als je meedeed. Toen ik aankwam was ik al zenuwachtig. Een jonge meid leidde me naar een kamertje waar ik voor een scherm moest zitten. Er zouden allerlei beelden langskomen en ik moest dan heel snel klikken op verschillende woorden die ik herkende. Ze zetten allerlei elektroden op mijn bovenlijf en hoofd en ik kreeg het steeds benauwder. Daarna zei ze; "ik laat u nu even alleen voor de test", en vervolgens begonnen de beelden. Wat het was weet ik niet, maar de beelden kwamen steeds sneller en flitsender en ik werd helemaal gek. Op een bepaald moment begon ik te hyperventileren en schreeuwde: Eruit! Ik wil Eruit!! Ik trok de elektroden van me af en begon op de deur te bonzen, maar die bleek gewoon open. Uiteindelijk heb ik badend in het zweet gedag gezegd. Later kreeg ik een brief waarin stond dat ik niet verder met het experiment mee kon doen, omdat ik niet geschikt was. *Niet geschikt!* Charles lacht hardop, een rollende lach die aanstekelijk werkt. 'Niet geschikt omdat ik te gestresseerd ben, hahahaha....!'

'Maar eerlijk, die stress heb ik al heel lang en bier lijkt het enige te zijn dat helpt, al wordt dat steeds meer natuurlijk. Op een bepaald moment ben ik mijn baan kwijtgeraakt. Ik had een fijne baas, en die wist ook precies wanneer ik een ommetje nodig had. Op gegeven moment liet hij mij een boodschap doen, zodat ik er even uit was. Kattenbak korrels moest ik halen en hij gaf ook wat extra's mee, dus ik met die kattenbak korrels naar mijn stamcafeetje, even een biertje pakken. En wat denk je dat mijn gabbers deden? Ze verruilden de kattenbak korrels met de smerige kattenbak van de café kat. Toen ik op mijn werk terugkwam was mijn baas laaiend. Ik werd op staande voet ontslagen.

Mijn huwelijk is ook al lang voorbij. Toen ik trouwde had ik geen idee van relaties. Ik kwam s 'avonds thuis en ging dan met mijn vinger langs de kastrand om te controleren of er stof op lag. Dat pikte mijn vrouw niet lang. Ik werd ook steeds banger om na het werk naar huis te gaan en bleef dan maar in de kroeg hangen.

Nu heb ik ten minste 14 biertjes nodig om me lekker te voelen. Ik

heb ook bij iedere stamkroeg schulden, en een keer per maand ga ik langs bij ze om af te rekenen, en als ik het niet heb, zien ze me even niet. Maar eerlijk gezegd, kroegbazen letten er niet op of ik te veel heb gedronken. En volgens mij laten ze mij soms twee keer afrekenen. En aan het begin van de maand weet iedereen je te vinden.

Maar ach, ik heb wel behoefte aan contact en in die cafés, net als in het park, dan zie ik tenminste mensen die me niet veroordelen. Ik maak ook grappen en doe vaak net of ik heel iemand anders ben. Dan maskeer ik mijn lallende dronkenschap door te pretenderen dat ik met een hete aardappel in de keel spreek en imponeer daarmee tevens mijn luisteraars, die daardoor allen denken dat ik een intellectueel ben, met een hoge opleiding en een wijs inzicht. Denkt u alstublieft niet dat ik een cynicus ben! Ik beleef een ongekend genoegen aan de ironie van het leven. Mijn levensstijl mag dan al te wrang lijken, maar zij is van een rechtstreekse eerlijkheid, die ik koester bij gebrek aan beter, bij gebrek aan inkomen, bij gebrek aan vertrouwen en geloof, en godbetert ook regelmatig bij gebrek aan drank. En zowel de materialisten, als de werkelijk drankzuchtigen onder u, zullen deze opvattingen beschouwen als een manier om zelfmedelijden te maskeren achter een front van medemenselijkheid, en mij beschouwen als een volstrekt egoïstisch en egocentrisch mens.

Welnu vanuit de betrekkelijkheid en de eenzaamheid van mijn randgroep positie, doe ik tenminste niemand kwaad met mijn pessimisme. Want weet u, alcoholisme als gevolg van overmatige stress en PTSS is een ziekte, maar armoede is dat niet....', voegde hij er nog aan toe. Als een waardig heerser keek hij verder over zijn domein, het Oosterpark. 'Het is tenslotte mijn geld...' fluisterde hij nog.

D van Dieven die geen Dieven zijn

(Sonja en Hamza)

‘Hoe kom je aan dat nieuwe trainingspak’, vraagt ik aan mijn zoon Hamza. ‘Toe maar, een echte Adidas nog wel, dat kan jij toch helemaal niet betalen!’

Hamza zit met een koptelefoon op de bank en tuurt op zijn telefoon. Hij hoort mij wel, maar reageert niet.

Ik trek de koptelefoon van zijn hoofd en probeer het nogmaals. ‘Zeg Hamza, ik vroeg je wat, geef eens antwoord.’ Hamza pruttelt wat tegen en zegt uiteindelijk dat hij het pak heeft gekregen van een vriend. ‘Ja, ja’, zegt ik, ‘van Rogier zeker, die jongen die deugt niet, dat heb ik je al eerder gezegd, met dat soort jongens moet je niet omgaan en met zijn vriendjes ook niet, daar komt alleen maar ellende van.’

Hamza reageert geïrriteerd, zet zijn koptelefoon weer op en loopt met grote stappen de kamer uit, ‘bemoei jij je met je eigen zaken, stom wijf’, hoor ik nog voor hij de buitendeur met een enorme klap dichtslaat.

Ik hoor mezelf zuchten, wat moet ik met dat joch aan, hij wordt steeds onhandelbaarder. Het liefst zou ik hem eens flink door elkaar rammelen, maar met een bijna volwassen jongen van één meter tachtig doe je dat niet zo makkelijk meer. Ik weet wel wat het probleem is. Wij leven met ons gezin bestaande uit man, dochter van 19 en zoon van 15 jaar, van het piepkleine salaris van mijn man Mustafa. Mustafa is zpp’er, boekhouder met een eigen bedrijfje. Een goede boekhouder ook nog, maar helaas zeker geen zakenman. We kunnen net rondkomen, maar voor extra dingen is geen ruimte. Al die dingen waar jongeren behoefte aan hebben, mooie kleren, een scooter, uitgaan. Al die dingen kan ik mijn kinderen niet geven. Yasmin is makkelijk en klaagt weinig, maar Hamza kan het niet verkroppen dat hij andere jongeren ziet met mooie spullen die hij niet kan kopen. De laatste tijd komt hij steeds vaker thuis met dure spullen.

Van vrienden gekregen zegt hij dan, maar ik vertrouw zijn nieuwe vrienden niet. Rogier heb ik wel eens ontmoet, een lange slungel met rossig haar. Duidelijk een jongen uit een rijk gezin, een verwend nest, die alles krijgt wat zijn hartje begeert en die toch niet tevreden is. Hij is een paar jaar ouder dan mijn zoon, rijdt op een dure nieuwe scooter en heeft altijd de nieuwste iPhone en merkkleding. Ik weet bijna zeker dat hij dealt

en ben doodsbang dat hij mijn zoon ook op het slechte pad brengt. Hamza is een goeie jongen, maar heel makkelijk te beïnvloeden en hij ziet Rogier en zijn vriendjes als voorbeeld. Tja, hoe kan ik hem dat ook kwalijk nemen? Wij hebben nooit iets gehad en Hamza heeft het daar duidelijk moeilijk mee. Een jongen op zijn leeftijd wil erbij horen, indruk maken op vrienden en vriendinnen.

Ik heb regelmatig geprobeerd om er met Hamza over te praten, maar steevast wordt hij boos en loopt weg, ondertussen luid vloekend en met deuren smijtend. Natuurlijk doet het mij pijn, de manier waarop mijn zoon mij behandelt, maar ik begrijp het ook. Hij heeft er niet om gevraagd om in armoede op te groeien en hij heeft voor zichzelf besloten om die armoede achter zich te laten. Ik heb het gevoel dat ik faal als ouder. Ik zou hem zo graag helpen, maar weet gewoon niet hoe, na zoveel jaar armoede heb je alles al geprobeerd.

E van de Eeuwige liefde tussen het systeem van handhaving en de verdenking van de uitkeringsgerechtigde

(Treintje en Piet)

'Mevrouw Treintje, er zitten der bij die goed zijn, maar soms kom je hufters tegen, die genieten van hun autoriteit.' Piet van boven de tabakszaak is echt kwaad. Hij is op leeftijd (nu ja, 59 jaar) en komt na de WW en 300 sollicitatiebrieven verder helaas in de bijstand.

'Dat soort handhavers zijn ervan overtuigd dat alle uitkeringsgerechtigden de boel beduvelen. En hoe vaak onderzoek ook heeft uitgewezen dat slechts 4% van de mensen misbruik maakt van regelingen, sommige domoren willen graag geloven dat al die armen fout zijn. Vandaar al die superlatieven: uitkeringstrekking, bijstandstrekking, de hele discourse is gericht op neerbuigendheid. Opmerkingen als: "we zetten ze aan het werk", zijn onbeschoft. Werk is niet ten behoeve van uitkeringsgerechtigden, het is ten behoeve van een werkgever, die betaalt voor een activiteit waar die notabene winst op maakt. Mensen aan het werk zetten doe je als je bezig bent met slavenarbeid!'

Piet loopt te briesen. Hij heeft net bezoek gehad van de sociale dienst en als ik hem vraag waar hij zo kwaad over is, ontploft hij in een prachtig theaterstuk waarbij hij met stem en lijf precies nadoet hoe het bezoek is verlopen:

'En haar handhavers, nou die weten het één en ander...Nu, anno 2018, verschillen zij nog maar weinig van de kerknotabelen die, in de dertiger jaren, het recht op een fooi van de kerk vaststelden door de linnenkast van hun parochianen te controleren op dure lakens. Ja zeggen ze dan, die handhavers hebben het recht, en de autoriteit om u te controleren. Zij komen altijd met zijn tweeën, de controleurs van de GSD, om iedere gender van dienst te kunnen zijn (een man, een vrouw). En hun autoriteit blijkt uit hun verbolgen lichaamshouding. Ik vind het grote flauwekul, sterker nog... als het niet zo droevig was, zou ik er om lachen!'

Piet beschrijft plastisch hoe de handhavers er volgens hem uitzagen, hij maakt een perfecte pirouette op zijn tenen en haalt zijn neus karakteristiek op: 'Geen grotere flauwekul dan de ogen die om zich heen kijken vanonder de oogleden. De neus, die enigszins spits naar voren steekt, de rug die vanaf de nek enigszins geboden oogt, de handen

op minstens 40 centimeter van de heupen, de knieën gestrekt. Nu dan voorwaarts bewegen met iets meer dan noodzakelijke snelheid, net doen alsof het lichaam voor niets zal stoppen, net doen alsof de pas ieder moment versneld kan worden, de blik drie meter voor zich op de grond. Het gezicht onbeweeglijk maar net niet al te gespannen. De stem laaaaaagggggg of soms juist gepast van laag naar hooooog in een overdreven vraagteken!' Piet is duidelijk aangedaan. Hij reageert op een situatie die duidelijk niet zijn keuze is, maar die wel heel denigrerend is, want zo wordt dat thuisbezoek door de meeste uitkeringsgerechtigden ervaren. Het is de meest invasieve vorm van privacy schending die je kunt opleggen en de vraag is of het wel bijdraagt tot voorkoming van corruptie. Durft u zich voor te stellen hoe het is als iemand je huis binnenkomt, allerlei persoonlijke vragen stelt en vervolgens in je kasten kijkt? Piet heeft het niet op die handhavers en hij vervolgt met de stijgende verontwaardiging van een existentiële filosoof: 'Er is geen grotere flauwekul dan autoriteit die behaagt wil worden omwille van macht. Die zichzelf rechtvaardigt vanuit de noodzaak van gezag, correctie, preventie, verantwoordelijkheid, onoverwinnelijkheid, professionalisme, veel disciplineren, weinig plezier, veel zeuren en serieus kijken, vooral dat ene scheurtje bekritisieren, en voor alles, inspelen op een existentiële angst van subjecten om verpletterd te worden. Ook de nietigheid van de eigen positie moet worden gecompenseerd, en is gelijk oplossing en oorzaak van het probleem. Vernietig de nietigheid en je hebt vernietigd, het is een waar vergenoegen, het enige plezier dat geoorloofd is binnen het leven van de handhaver der bureaucratie!'

'Maar Piet, 'roep ik bezorgd, 'mijn hemel, hoe heb je dat overleefd, je hebt toch niets doms gedaan, zoals ze op hun gedrag wijzen en je mening geven?' (Ja want stel je voor, je bent het er niet mee eens, zeg maar dag tegen je uitkering).

Piet begint ineens te grinniken. Zijn sardonische lach maakt me nog bezorgder: 'Niettemin, je moet Caesar teruggeven wat aan Caesar toebehoort!' roept hij triomfantelijk uit: 'Op de volgende doordringende vraag van een van de twee handhavers, met het "Woont u hier alleeeeeenn (laaaaag) ?!" antwoordde ik met: 'Ja, behalve Karel'tje dan...' De ogen van dat mens puilden uit, het achterwerk posteerde zich op het puntje van de stoel, het hele lijf klaar om aan te vallen en dan de climax en anticlimax: "Karel'tje ?!" (de stem gepast hooooog). 'Ja,' zei ik, 'en nog een paar muizen

van zijn soort'. Het gezicht schrompelde ineen en werd spierwit. 'Bang voor muizen?' vraag ik nog, 'Wilt u dan nu even in mijn linnenkast kijken? T'is wel een beetje een troep daar, ik ben er al lang niet meer in geweest.' 'Nou mevrouw Treintje, en weg waren ze daarna, zonder de lakens op te tillen!'

'Nou Piet toch! ', zeg ik, 'Er zullen toch vast ook aardige handhavers zijn?' Piet kijkt nog na grinnikend naar boven, alsof hij die vraag aan een hogere macht wil stellen en concludeert dan hard: 'Ja, maar het kiezen van een baan, waarin je autoritair je neus in het privéleven van anderen steekt heeft als prettige consequentie dat je geconfronteerd wordt met je eigen angsten. Het geeft een hele nieuwe betekenis aan de uitspraak: Je maintiendrai! En in Holland is men niet zo goed in die confrontaties met angsten uit het verleden.'

F van Fout als je van twee landen houdt

(Hamza)

Hoi ik ben Hamza, 15 jaar oud en ik zit op een VMBO-school in Oost. Mijn ma heeft mij gevraagd om een soort van dagboek bij de houden van dingen die ik doe. Een soort van project wat ze doet samen met onze buurvrouw Treintje. Een leuk mens die Treintje, ze is wel oud, maar ze zegt precies wat ze denkt en daar hou ik wel van. Ik heb een hekel aan mensen die slijmen om zo anderen in te pakken.

Dat zie je ook veel op school, leerlingen die docenten naar de mond praten, om zo betere cijfers te krijgen. Ik doe dat niet, als ik een docent een lul vind, dan zeg ik dat ook, of ze dat nu leuk vinden of niet.

Maar goed, verhaaltjes dus. Ik ga niet alles opschrijven natuurlijk, want dat gaat niemand wat aan, wat ik allemaal uitspook, maar ik zal een poging doen. En zo gek vind ik dat schrijven nog niet, ik hou van schrijven. Op school vind ik het schrijven van opstellen het enige leuke om te doen. Bovendien merk ik dat ik dingen beter begrijp als ik ze opschrijf en dat een stukje van mijn boosheid verdwijnt door het op papier te zetten.

Of ik vaak boos ben? Jazeker, ik ben heel vaak boos. Ik vind dat wij in een klote stad leven, waar je alles voor elkaar krijgt als je geld hebt en waar je niets waard bent als je arm bent. Ik ben niet van plan om eenzelfde leven als mijn ouders te gaan leiden. Altijd maar hard werken en weinig verdienen. Ik heb net zoveel recht op een goed leven, als al die rijke *tattas* die tegenwoordig bij ons in de buurt komen wonen. Ik zal krijgen waar ik recht op heb, als het niet goedschiks gaat, dan maar kwaadschiks. En nu zijn jullie natuurlijk bang dat ik een terrorist word zeker?

Dat is meestal wat Nederlanders denken als ze een boze Marokkaan tegenover zich hebben. Dan denken ze meteen dat ik een mes of een pistool ga trekken, maar dat valt reuze mee hoor. Niet alle Marokkanen zijn moordenaars. Ik noem mezelf Marokkaan, omdat ik er zo uitzie en omdat ik me het meeste thuis voel onder Marokkanen, hoewel ik ook veel andere vrienden heb. Eigenlijk ben ik meer Nederlander, ik ben hier geboren en ik spreek zelfs geen Marokkaans.

Ik heb vaak tegen mijn ouders gezegd, dat ik het idioot vind dat ze mij niet tweetalig hebben opgevoed, maar volgens mijn moeder werd dat door de GGD afgeraden. Het zou beter voor kinderen zijn als ze alleen

Nederlands leerden, omdat ze dan beter aansluiting bij de Nederlandse samenleving zouden hebben. Veel kinderen van mijn leeftijd spreken geen Marokkaans, zelfs als ze twee Marokkaanse ouders hebben. Ik snap ook wel dat mijn ouders het beste bedoelden, maar het is natuurlijk onzin, want een deel van mijn familie kan ik helemaal niet verstaan. We zijn een paar keer naar Marokko op vakantie geweest om onze familie daar te bezoeken. Dat was nog in de tijd dat mijn pa redelijk verdiende met zijn bedrijfje en er na een paar jaar sparen genoeg over was om op reis te gaan. De laatste 7 jaar zijn we niet meer op vakantie geweest. Wat ik wou zeggen, is dat toen we naar Marokko gingen toen zaten Yasmin mijn zus en ik er maar een beetje bij, we konden met niemand praten en onze Marokkaanse familie vond ons ook maar raar geloof ik. Mijn pa kreeg ook veel kritiek omdat hij ons geen Marokkaans had geleerd.

Wel jammer dat we nu trouwens nooit meer op vakantie gaan. Soms als mijn moeder genoeg bij elkaar gespaard heeft met haar vrijwilligersbaantje gaan we met de familie naar een pretpark, maar ook dat komt maar heel zelden voor. Die uitjes zijn altijd heel gezellig, dan zijn mijn ouders ook wat meer ontspannen. Altijd maar geldzorgen hebben is niet goed voor een mens. Ik zie het aan mijn ouders, die zijn nog niet zo heel oud, maar ze hebben een uitstraling alsof ze hoogbejaard zijn. Heel wat anders dan dat gezin verderop in de straat, dat net een huis heeft gekocht. Die met die bakfiets en die vette Mercedes voor de deur. Die elke week nieuwe kleertjes kopen, naar de kapper gaan en naar de schoonheidssalon of wat dat soort mensen allemaal nog meer doet. Die vent zit een paar keer per week in de sportschool, dat is die sportschool hier in het winkelcentrum. Als er maar een spatje regen valt dan neemt hij de auto, terwijl het tien minuten lopen is. Het liefst zou ik een keer een flinke kras op die patserauto van hem zetten, maar de kans dat iemand in de straat het ziet is te groot, dat risico loop ik liever niet. Voor je het weet zit je weer bij bureau Halt en heb je weer een taakstraf te pakken en een hele hoop gejammer van je ouders.

En dan zit mijn ma te zeuren over mijn vrienden, dat ze dure spullen hebben. En die burens dan, die hebben hun rijkdom zeker eerlijk verdiend. Nou ik denk niet dat ze harder werken dan mijn ouders, of ik weet het wel zeker eigenlijk. Die vrouw werkt helemaal niet, en die vent doet iets in de ICT, vier dagen per week ofzo en daar kunnen ze al die luxe

van betalen. Ze moeten eens iets doen aan de verschillen in inkomen, die worden steeds groter in Nederland. De rijken worden steeds rijker en de armen steeds armer.

G van Goeddoen voor een ander, maar wie Goed doet Goed ontmoet?

(Hamza, Joseph en hond Sammy)

Joseph woont twee huizen verderop bij ons in de straat. Het is een iets oudere heer, ergens in de 60 en hij is altijd alleen geweest. Het is een beetje een trieste man. Je ziet hem vaak met zijn hondje Sammy op straat. Hij loopt dan wat doelloos rond, doet soms wat boodschappen en keert dan weer terug naar huis. Mijn moeder komt hem wel eens in de supermarkt tegen, ze probeert dan een praatje te maken, maar Joseph is niet erg spraakzaam. In zijn boodschappenmandje ziet ze meestal niet veel meer dan hondenvoer liggen. Ze heeft wel eens gezegd dat ze zich afvraagt of hijzelf misschien ook hondenvoer eet.

Een aantal jaren geleden vroeg hij mijn moeder of ik zijn hond mocht uitlaten, omdat hijzelf te ziek was om naar buiten te gaan. En sinds dat moment gaan Sammy en ik regelmatig een blokje om. Soms gaat Joris een vriend van mij ook mee. Joseph is vaak ziek en hij heeft mijn hulp dan ook regelmatig nodig. Ik ben de enige die af en toe bij Joseph in huis komt. Meestal is Joseph dan heel moe, sleept zich van de stoel naar de bank en terug en ademt heel snel. Soms hapt hij naar lucht, alsof hij het heel benauwd heeft.

De woonkamer van Joseph staat vol met allemaal potten met pilletjes en andere medicijnen. Joseph heeft wel eens verteld dat hij last van zijn hart heeft en daarom zoveel medicijnen moet slikken. Het kost vooral ook heel veel geld heeft hij wel eens gezegd, omdat niet alle medicijnen worden vergoed door de zorgverzekering.

Sonja geeft mij soms wat eten mee, als ik aan het eind van de middag de hond ga uitlaten. 'Zeg maar dat ik het over had', zegt ze dan, maar ik weet wel beter, Sonja kookt expres meer, zodat er ook iets is voor Joseph. Joseph neemt het eten altijd zonder iets te zeggen aan en zet het in de keuken. De volgende dag krijg ik dan het lege pannetje, keurig afgewassen weer mee terug.

Naast mij en Joris, ziet Joseph eigenlijk niemand. Het is een eenzame man, maar hij heeft heel veel plezier met zijn hondje. Het is ook een lief beest, dat zodra hij terugkomt van buiten, naast zijn baasje op de bank kruipt. Als Joseph in slaap gesukkeld is in de tussentijd, likt hij hem

over zijn wang. 'Niet doen, vies beest', roept Joseph dan, waarna hij de hond bijna doodknuffelt.

Al een paar dagen hebben ze Joseph en Sammy niet meer buiten gezien en Sonja zegt dat ik maar even moet aanbellen om te kijken of ik misschien de hond moet uitlaten. Joseph doet de deur open en zegt dat hij de hond niet hoeft uit te laten, omdat de hond weg is. 'Weg', zeg ik, 'hoe kan dat nou?' Ik weet dat Sammy nooit uit zichzelf weg zou lopen en begrijp er niets van. Joseph vertelt dat hij de hond heeft weg gedaan, omdat hij er zelf niet meer voor kan zorgen en het wordt Joseph ook te duur. De hond wordt ook een dagje ouder en volgens de dierenarts moest hij een behandeling ondergaan, waar Joseph geen geld voor heeft. En daarna zou hij ook aangepast voedsel moeten hebben, dat heel veel duurder is, dan het goedkope hondenvoer uit de supermarkt. Ik zie dat het Joseph moeite kost om dit verhaal te vertellen. 'Dank voor het helpen met uitlaten', zegt Joseph nog, voordat hij de deur dicht doet.

Ik draai me om en schop tegen de eerste auto die voor mijn voeten komt. Het is de vette, nieuwe Mercedes van de nieuwe burens, het alarm begint direct te loeien. Boven gaat het raam open en de buurman roept, 'hé, wat doe jij daar, blijf van m'n auto af lul'.

Ik loop door en roep terug, 'hou je bek klootzak, met je gore klote Mercedes!'

Wat zou Joseph met de hond gedaan hebben, een spuitje gegeven, aan een paal gebonden? Die verhalen hoor je wel eens, van huisdieren die ergens gedropt worden. Als ik later thuiskom, kijk ik het hele stadsblad door en de Dwarskrant, op zoek naar een bericht over een hondje dat aan een paal is gebonden en is achter gelaten, maar ik vind niets. Dan zal het toch een spuitje zijn geweest, maar hoe is het mogelijk, dat Joseph zijn enige echte vriend heeft vermoord?

G (alweer??) van Geen lat te hoog, die niet genomen kan worden!

(Mustafa de boekhouder)

Ik ben op mijn zevende jaar naar Nederland gekomen, samen met mijn moeder en twee broertjes. Mijn vader was al eerder hierheen gekomen en behoorde tot de eerste generatie Marokkanen die zich in Nederland vestigden. Ik heb mijn hele schoolcarrière in Amsterdam genoten. In het begin was dat moeilijk, omdat ik de taal niet sprak, maar de taal leren ging snel. Ik haalde goede cijfers op school en in de zesde klas kreeg ik een havoadvies. De Citotoets gaf aan dat ik ook VWO kon doen, maar de juf op de basisschool vond dat het beter voor mij was om HAVO te doen, want ik zou thuis van mijn ouders geen hulp kunnen krijgen, omdat die zelf weinig onderwijs hadden genoten en de Nederlandse taal niet goed spraken. Mijn ouders waren het met de juf eens. Natuurlijk, zo ging dat in die tijd, de juf had ervoor geleerd, dus die wist het altijd beter.

Na de HAVO ben ik naar de Hogeschool van Amsterdam gegaan. Ik had graag alsnog het VWO gedaan, omdat ik eigenlijk naar de universiteit wilde, maar mijn ouders wilden dat ik voor zekerheid koos. Een opleiding waar je altijd werk mee kan vinden, dat was hun advies. Het resultaat was dat ik een opleiding tot accountant ging doen. Na mijn studie ben ik direct terecht gekomen bij het boekhoudkantoor waar ik ook stage had gelopen tijdens mijn studie. Ze wilden mij graag hebben, omdat ik snel en goed werk lever. De eerste jaren was het prima, ik verdiende meer geld dan ik ooit had gehad en voelde mij rijk.

Na een paar jaar ging het werk mij echter vervelen. Toen ik mijn baas vroeg of ik misschien een andere functie kon krijgen, met meer verantwoordelijkheden, kreeg ik te horen, dat ik tevreden moest zijn met wat ik had.

In die tijd leerde ik ook Sonja kennen. Sonja stimuleerde mij om voor mijzelf te beginnen. Na een fikse woordenwisseling op mijn werk nam ik ontslag. Dat was wel even spannend, want ineens moesten we van het salaris van Sonja leven en dat was niet heel hoog. Een paar maanden later had ik een betaalbaar pandje gevonden in Amsterdam Oost, in de Dapperbuurt, vlak bij ons huis. Het was geen chique pand, maar groot genoeg om klanten te ontvangen en het was betaalbaar. Al snel kwamen de

eerste klanten. Veel kennissen, ook via mijn ouders. Veel Marokkanen van de eerste generatie hadden eigen zaakjes en hadden totaal geen verstand van boekhouden. Ik kon genoeg klanten krijgen, maar het waren arme klanten, die altijd probeerden om de prijs omlaag te krijgen. Toen later onze beide kinderen werden geboren was het zeker geen vetpot.

Ik pak opnieuw een stapeltje onbetaalde facturen van mijn bureau. De laatste tijd zijn er veel klanten die hun rekening niet betalen. Ik schrijf wel aanmaningen, maar mijn klanten weten dat ik geen deurwaarder op ze af stuur. Hoe zou dat ook mogelijk zijn, mijn klanten hebben het net zo zwaar als ik. Ook ik ken de verhalen van kennissen die aanmaning na aanmaning kregen van een incassobureau en waarbij een factuur van 300 euro, uiteindelijk opliep tot 1500 euro. Hoe moet je dat betalen als je het geld voor die 300 euro al niet hebt? Een kennis van mij is ook zzp'er en een tijdje geleden gescheiden van zijn vrouw. Die vrouw is in het huis blijven wonen met hun drie kinderen en die kennis is op straat beland. Een huis vinden lukt natuurlijk niet in Amsterdam, zeker niet als je een laag inkomen hebt. De hele dag was hij op zoek naar een slaapplek, met een koffer met kleren onder zijn arm. Zijn klanten is hij kwijtgeraakt en mogelijkheid om nieuwe te vinden was er ook niet. Zo ging het van kwaad tot erger en nu zit hij bij de andere daklozen in het park.

Natuurlijk zou ik hem wel willen helpen, maar als je met een gezin van vier mensen in een drie kamer woning woont, blijft er weinig ruimte voor gasten over.

Ik leg de facturen weer terug op de stapel op mijn bureautje, het heeft geen zin om weer een aanmaning te sturen. Wie weet hebben ze de volgende maand geld om te betalen, als de zaken weer wat beter gaan.

H van Hulp aan mensen met schulden

(Evelyne)

Mijn naam is Evelynne en ik ben boekhouder, zelfstandig ondernemer, en werkzaam bij de Stichting Ondernemershulp. Ik ben een goede kennis van Mustafa en hij stuurt regelmatig mensen naar mij door, die financiële problemen hebben. Ik hoorde van Treintje's dagboek en ik maak gebruik van de gelegenheid om mijn ervaring met ondernemers in financiële moeilijkheden te delen.

Ik kreeg via Mustafa te maken met twee klanten die recentelijk een steuntje in de rug nodig hadden om uit de financiële problemen te komen en weer verder te kunnen. Daarvoor bestaat zoiets als een Bbz-lening (Bbz is bijstand voor zelfstandigen), las ik op de site van de gemeente. Ik ken die regeling vanuit mijn stichting Ondernemershulp en werd al verschillende keren ook door de Gemeente gevraagd om ondernemers in problemen te helpen met hun Bbz-aanvraag.

Helaas botsten we tegen een aantal barrières en dat zag ik ook al met de aanvraag van mijn twee eigen klanten. De Bbz-aanvraag moest via de site worden gedaan. Daar moest ik al veel documenten mee sturen. Vervolgens komt er een afspraak, bij de KvK in Amsterdam. Bij beide ondernemers ben ik mee gegaan in het traject. Na aanmelding werden er meer documenten m.b.t. de administratie gevraagd. Die hebben dan ook gemaaild en alles werd behoorlijk snel ingeleverd.

Voor de duidelijkheid, het is niet altijd makkelijk voor mensen om ondernemer te worden. Een van de twee had een behoorlijke achterstand aan btw-aangiften, van vier jaar en inkomstenbelasting aangiften ook vier jaar. Niets was gedaan. Iedereen kan blijkbaar ondernemer worden zonder enig benul te hebben van wat het eigenlijk inhoudt.

Dit leverde natuurlijk een gigantische berg aan inkomensschattingen, aanslagen, aanmaningen, dwangbevelen, boetes en nog eens boetes op. Logisch, het totaal te betalen bedrag was gigantisch.

Toch heb ik alles in orde gemaakt en ingediend. Correcties vanuit de belastingdienst gaan niet heel snel en ik deed tevens een verzoek voor een betalingsregeling over een periode van 12 maanden. Dat werd geweigerd en ik kreeg de volgende mysterieuze mededeling terug: *“Er is geen garantie dat Dhr. kan voldoen aan de betalingstermijnen en dus moet*

het hele bedrag in een keer betaald worden, binnen 2 weken. " Ja hoor, dat klinkt ook heel logisch: maar HOE dan??? Je bent dus niet geacht in staat te zijn in 12 maanden te betalen maar wel om in een keer NU te betalen?

Een beetje zijn eigen schuld uiteraard, maar de vraag is, hoe helpen we deze persoon eruit? Van de Bbz-mevrouw hoorden we niets. Mijn cliënt moest steeds mailen, vragen en er achteraan gaan. Om vervolgens te horen "uw bedrijf is niet levensvatbaar". Dus met andere woorden, zie maar hoe je eruit komt! De boetes bleven komen en begin 2019 werd zijn BTW nr. ingetrokken, totdat hij de hele achterstand had betaald. Dus, wat nu? Het loopt nog steeds, deze man werkt heel hard, betaalt zoveel en zo snel mogelijk wat in de brievenbus belandt, maar hulp vanuit de gemeente krijgt hij niet.

De tweede klant kwam eigenlijk in de problemen doordat hij in 2017 opeens veel meer omzet en winst had gedraaid dan daarvoor. Hij moest ruim 10.000 euro betalen aan Inkomstenbelasting (IB) en Zorgverzekeringswet (Zvw), daarnaast moest hij ook zijn huur- en zorgtoeslag van datzelfde jaar terugbetalen. Tot 2016 verdiende hij te weinig en hoefde hij nooit belasting te betalen. Ik heb betalingsregelingen getroffen links en rechts. Mijn cliënt is kostwinner met drie kinderen en een vrouw die eigenlijk werkt om de kinderopvang te betalen, dus hij draait op voor alle vaste lasten, alle betalingsregelingen en wat er verder nog plotseling aan rekeningen binnen komt. Met hem idem dito, een aanvraag gedaan op de site voor de BBZ en een afspraak gemaakt, waar we samen naartoe gingen. Een uur later had die mevrouw alle papieren van mij gekregen, die ze nog nodig had. Ook lukte het, om op haar verzoek, een 12 maanden betalingsregeling te treffen voor IB en Zvw 2017. Dat liet ik haar weten, door haar de goedkeuringsbrief van de belasting te mailen.

De Bbz-lening hoefde niet meteen zo veel te zijn. Met 7.000 euro kon hij wat schulden afbetalen en geld apart zeten voor de IB en Zvw van 2018, daarna kon hij op zijn gemak de Bbz aflossen en weer verder! Alweer hoorden we dus helemaal niets meer van die dame. Ik mailde haar, hij mailde haar. We zijn inmiddels 8 maanden verder. Het laatste wat ik van haar kreeg was in mei, een link met het verzoek om documenten te uploaden en een aanvraag in te dienen! Ik heb haar weer een mailtje gestuurd, een paar dagen terug. De aanvraag loopt toch,.... maar er gebeurt niets?

Dit gezin betaalt elke maand bijna 1.600 euro, alleen aan betalingsregelingen. Binnenkort komen de IB en Zvw-aanslagen over 2018. Hij had nog meer winst in 2018 en dus moet hij ook meer betalen. Hij kon weer geen geld hiervoor apart zetten, door alles wat al loopt, dus dat wordt weer een betalingsregeling treffen, in de hoop dat die geaccepteerd wordt... Moet zo iemand dan gewoon in de schuldsanering, terwijl het om een goed lopend bedrijf gaat, van een man die hard werkt, om zijn leven en dat van zijn familie te kunnen bekostigen? Hij is gesloopt, het vreet hem op.

Via de gemeente merk ik dat we te laat ingeschakeld worden. Ondernemers kunnen vaak niet zelf de documenten aanleveren, ze zitten zo in de problemen dat ze het overzicht kwijtraken. Dan pas worden wij ingeschakeld en wij moeten er ook voor betaald worden. Het gevolg is dat er tot nu toe slechts 1 op de 6 of 7 ondernemers uit de problemen is gekomen. Het hele traject duurt te lang, de rekeningen blijven komen, die kunnen niet betaald worden en allerlei extra kosten komen erbij.

Het heeft geen zin om te benadrukken dat deze mensen in die situatie zijn beland door eigen schuld, onoplettendheid of wat het ook is. Het feit is dat ze in moeilijkheden zitten, dat er hulp nodig is, die hulp geeft weer een beetje hoop en vervolgens blijkt het valse hoop te zijn, omdat wij hun problemen ook niet kunnen oplossen. Dat is mijn ervaring, met de ondernemers die ik geprobeerd heb te helpen in dit traject. Het is dus duidelijk geen succes.

I van iedereen heeft gelijke kansen in het onderwijs

(Yasmin)

Ik ben Yasmin, 19 jaar oud en zit in het eerste jaar van de studie psychologie aan de UvA. Dat was niet vanzelfsprekend, want ik heb er hard voor moeten werken, tegen alle vooroordelen in. Ik mag dan een Nederlandse moeder hebben, maar mijn Arabische naam levert regelmatig problemen op. Natuurlijk kan ik het niet bewijzen, maar bijvoorbeeld toen ik een maatschappelijke stage zocht voor school, werd ik telkens afgewezen. Tot ik besloot om zelf op organisaties af te stappen en persoonlijk te vragen of ze misschien een stageplaats voor mij hadden. Toen was het snel geregeld, want ik zie er, ondanks mijn Marokkaanse vader, Hollands uit en tenslotte ben ik ook een Nederlander. Een echte kaaskop, hier geboren en getogen, ik spreek zelfs geen Marokkaans en toch word ik gediscrimineerd, zodra ze mijn naam horen.

Ik ben een doorzetter die recht op mijn doel af gaat. Ik heb een enorme hekel aan onrecht en dat is misschien ook wel de reden dat ik psychologie ben gaan studeren. Ik wil doorgronden waarom mensen mij en anderen behandelen zoals ze doen. Waarom hebben mensen vooroordelen en proberen ze bepaalde groepen in de samenleving telkens weg te zetten als minder of dommer. Waarom denken mensen, als je bijvoorbeeld een hoofddoek draagt, dat je dan weinig opleiding hebt genoten, of als je arm bent, dat het je eigen schuld wel zal zijn, of dat je te lui bent om te werken? En waarom lukt het arme mensen maar niet om uit de armoede te ontsnappen. Laatst hoorde ik iemand zeggen, dat armoede erfelijk is en daar zit wel wat in. Vandaar het spreekwoord, *wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje*.

Nu ik erover nadenk was ik mij al op jonge leeftijd bewust van de onderlinge verschillen tussen armen en rijken. Toen ik elf jaar oud was, ging ik met mijn moeder en broertje Hamza naar een tekenworkshop. We waren een paar weken eerder samen naar het Rijksmuseum geweest en Hamza was onder de indruk van de grote schilderijen. Toen hij hoorde wat een schilderij van Rembrandt kost, wilde hij direct schilder worden. Hamza heeft zeker een tekentalent, hij is dol op tekenen en stopte er al zijn vrije tijd in. Mijn moeder vond dat haar zoon daarom op tekenles moest en ze rustte

niet totdat ze een cursus had gevonden waar je met de stadspas gratis aan deel kon nemen.

Toen we op woensdagmiddag samen na school bij de cursus aankwamen zaten daar al een aantal Nederlandse kinderen met hun ouders. De docent kwam op ons afgelopen en vroeg, 'zoekt u iets?' Kennelijk kwam het niet bij haar op, dat wij interesse voor de workshop konden hebben. Mama vertelde dat ze had gebeld en dat Hamza graag deel wilde nemen aan de cursus en ze haalde haar stadspas tevoorschijn. De docent keek ons verbaasd aan en toen ze de stadspas zag, riep ze "oh, jij bent dat kindje met de stadspas". Alle andere kinderen keken op en de ouders draaiden zich om. Hamza begreep er nog niet zoveel van, maar ik schaamde me dood. Het liefst was ik direct het gebouw uit gelopen. Toen ik later met mijn moeder naar buiten liep, vroeg ik haar, waarom die mevrouw dat zo nadrukkelijk had gezegd. Sonja gaf geen antwoord, maar ik kon aan haar gezicht zien dat ze boos was.

Later die avond vertelde mama het verhaal aan mijn vader, ze was woedend. 'Alsof wij een besmettelijke ziekte hebben', riep ze. 'Alsof wij het leuk vinden dat we weinig geld hebben. Alsof mijn kinderen geen recht hebben op ontwikkeling.'

Mijn vader Mustafa had er zwijgend en terneergeslagen bij gezeten. Op dat moment voelde ik medelijden met mijn vader. Ik begreep toen nog niet waarom mijn moeder zo fel was, papa kon er toch ook niets aan doen. Pas toen ik ouder werd begreep ik dat wij toen gediscrimineerd werden omdat we arm waren, dat was een pijnlijke gewaarwording.

J van Jaren solliciteren zonder enig resultaat

(*Treintje en Axel*)

'Wat doe jij hier?' vraag ik aan een dierbare vriend Axel, die ik in het park tegenkom. Axel heeft een fysieke beperking en werkt al jaren op de personeelsafdeling van een groot cosmeticabedrijf. Althans, dat dacht ik. Hij zit in zijn rolstoel bij de rozentuin. Zijn hulphond zit braaf naast de rolstoel, die laat zich door niemand afleiden. Het lijkt of Axel zit te schudden en ik ben meteen bezorgd, maar als ik dichterbij kom, zie ik dat hij zit te lachen en kleine dingetjes opschrijft in een notitieblokje. Als Axel mij en Robbie ziet, maakt hij een gebaar en roept, 'los maar, Yoekie!' Yoekie en Robbie dartelen vrolijk samen rond, even zonder zorgen. 'Ik dacht dat je op een dag als vandaag moest werken'

'Ha Treintje! Ja,' zegt Axel vrolijk, 'dat dacht ik ook, maar ik ben ontslagen.' 'Ontslagen!!' Roep ik verbaasd, 'hoe kan dat nu? Je werkt er al drie jaar en je had van die prachtige beoordelingen!'

'Nou, ik was niet direct bij ze in dienst, maar zat via een uitzendbureau in een regeling speciaal voor mensen met een fysieke beperking. Ik kan mijn werk overigens prima doen vanuit mijn rolstoel en ik ben nooit ziek, dus mijn *handicap* is niet echt een beperking.'

'Maar, wat is er dan gebeurt?'

'Ik maakte de fout om een regulier contract te vragen. Ik had genoeg van de onzekerheid en ik wilde ook wel eens opschalen. Ik ben nog vrij jong, dus dan verdien je als *beperkte* toch al niet zo veel, maar gelukkig net genoeg omdat je via sociale regelingen aanvulling kunt krijgen tot 120 % van het minimumloon, ook als je geen 32 uur werkt scheelt dat toch. Ik kon daardoor tenminste zelfstandig wonen.'

'Maar dat uitzendbureau heeft toch wel een andere baan voor je?'

'Ja, maar ondertussen is de regeling veranderd en nu moet een werkgever bijbetalen op basis van wat ze *percentage arbeidsinzetbaarheid* noemen.'

'Ah Jakkas, dat doet me denken aan *arbeitseinsatz*, dat klinkt niet erg positief.'

Axel moet lachen om mijn opmerking; 'Je lijkt Lubach wel, hahaha. Maar ja, helaas willen werkgevers daar niet voor betalen. Logisch, want voor deze bepaling kregen ze het gratis. Maar het gevolg is, dat ik me suf moet solliciteren om een baan te vinden, terwijl het eigenlijk onbegonnen werk is.'

Treintje help, ik wil erom kunnen lachen, want ik heb het helemaal gehad met de schijnheiligheid van al die regelingen. Ze noemen het *participatie samenleving* maar rapporten hebben uitgewezen dat 10 jaar participatie alleen maar tot uitsluiting heeft geleid. Het aantal arme mensen met een arbeidshandicap is alleen groter geworden, hun toestand is deplorabel en nog even en het enige dak boven je hoofd wordt je regendekje boven je rolstoel en je poncho om je schouders! Veertien procent van de mensen die vroeger in de sociale werkplaatsen zaten zijn er op achteruit gegaan. Ik was net begonnen om allerlei anekdotes op te schrijven, die ik misschien in het Parool wil zetten als ingezonden stuk'

'Wat dacht je van een rondje *Lublachen?*' Hoe is je ervaring met solliciteren?

'Nou, ik bedacht een aantal dubbelzinnige openingszinnen die ik kan gebruiken in mijn specialisatie als personeelsdeskundige bijvoorbeeld:

Geachte mevrouw/mijnheer,

(...) In mijn voormalige functies heb ik altijd de nadruk gelegd op gesubsidieerde werkgelegenheid als middel tot armoedebestrijding.

Ja, hallo, hoe moet je het anders zien. Plezier in je werk lijkt niet meer van deze tijd, respect voor je werk ook niet meer en als iemand met een beperking krijg je werk toegeworpen, alsof het een hondenkluijfe is!'

Ik moet vreselijk lachen, ook al is het sarcasme van Axel pijnlijk, ik moet denken aan Godfried Bomans, die ooit eens zei: "Humor is overwonnen droefheid..." Axel is voorlopig nog niet klaar!'

'Maar goed, Treintje, en deze dan:

(...) In mijn voormalige functies heb ik altijd de nadruk gelegd op gesubsidieerde werkgelegenheid als middel tot bedrijfsontwikkeling.

Want, ja, uiteindelijk had ik er niet zo veel aan, het was voornamelijk het bedrijf, dat van mijn gesubsidieerde diensten gebruik kon maken, dat ervan profiteerde. Het scheelde ze een hoop salariskosten.'

'En deze bedacht ik:

(...) In mijn voormalige functies heb ik altijd de nadruk gelegd op gesubsidieerde werkgelegenheid als middel tot stimulering van arbeidsmarktparticipatie van mensen met een fysieke beperking. Een fantastische rede voor een regering om helemaal niets te doen tegen

discriminatie op de arbeidsmarkt.'

'En ook deze had ik nog bedacht:

(...) In mijn voormalige functies heb ik altijd de nadruk gelegd op gesubsidieerde werkgelegenheid als voorwaardenscheppend voor emancipatie.

Die vind ik misschien wel de mooiste, want tegenwoordig verstaat men iets heel vreemds onder emancipatie, zo van, vooral niet denken dat je recht hebt op een gezond betaalde baan met een normaal salaris, maar aanpakken wat je kan, zodat je doodongelukkig kan *participeren in de samenleving!!!* En kan roepen, Halleluja, wat ben ik toch geëmancipeerd!'

Ik geloof dat Axel vandaag een beetje van god los is, en, hoewel we allebei moeten lachen is het toch wel heel wrang. Voorzichtig vraag ik hem naar zijn gevoel daarover.

'Ach Treintje, het is niet zo dat ik me verveel. Ik heb genoeg te doen, genoeg aanspraak en vanuit mijn personeelsopleiding vang ik ook heel gemakkelijk mensen op. Zo doe ik toch van alles met mijn opleiding. Maar op bijstandsniveau kan ik nog maar net mezelf en Yoekie mijn hulphond onderhouden en zij is essentieel voor mijn zelfstandigheid. Maar ik ben vooral kwaad als ik zo'n troela van een staatsecretaris hoor kwebbelen, dat mensen die aan de kant staan mee moeten doen en als ze zegt, dat ze ervaring heeft, omdat ze bij de sociale dienst heeft gewerkt als klantmanager. Dan zat ze dus aan de verkeerde kant van het loket en je daarop beroepen na zo'n rapport is toch wel enigszins ironisch. Ze is geen ervaringsdeskundige, en juist die hebben we heel hard nodig bij het maken van beleid. Want je wilt niet weten wat we allemaal tegenkomen als afwijzingen. Sorry voor mijn sarcasme maar ik ga nog even door met mijn *Lublach* riedel als je het niet erg vindt.'

'Nee hoor Axel, ik vind het helemaal niet erg!!'

'Nou goed dan; dit had ik bedacht als persiflage voor afwijzingsbrieven:

- *Gezien de overweldigende reacties op onze vacature konden wij ons permitteren onze discriminatie criteria dermate aan te passen dat u buiten alle kwalificaties valt. Wij wensen u succes met uw verdere carrière.'*

‘En voor die vacatures waarbij sprake is van vriendjespolitiek:

- *Vacature geplaatst 10 Mei, uiterste sluitingsdatum 17 mei. We hebben namelijk al lang iemand aangenomen, maar moeten vanwege onze openbare status, net doen alsof we extern werven.’*

‘En vooral niet vergeten:

- *De uiterste sluitingsdatum van onze vacature is verlengd met twee werkdagen. Een vriendje van mij kon ik namelijk pas gisteren bereiken en hij heeft twee dagen nodig om een sollicitatiebrief te schrijven en in te dienen. En zo wordt hij het natuurlijk.’*

Axel roept Yoekie bij zich. De lieverd staat meteen alert en klaar!

‘Treintje, ik ga maar eens naar huis. Maak je niet al te veel zorgen hoor. Die ironische houding van mij helpt me erdoorheen. Gelukkig zijn er nog heel veel goede mensen op de wereld en ik heb ze om me heen. Ik heb erover gedacht om maar eens politiek actief te worden, of om me aan te sluiten bij een platform voor gehandicapten, dan kunnen we tenminste onze stem laten horen. Want die ene gehandicapte in de politiek die er warmjes bij zit, nou, die heeft ook niet veel empathie met ons. Groot verschil of je een riant inkomen hebt, of op bijstandsniveau zit!’

‘Fijne dag lieve Axel, als ik wat voor je kan doen, laat het me dan weten.’

‘Doe ik Treintje, maar zorg jij ook goed voor jezelf!’

Met zijn handbediening rijdt hij met zijn rolstoel naar de uitgang van het park. Yoekie wakend en bewakend en alert naast hem lopend als een ware ninja hond! Robbie komt naar me toe en gaapt langgerekt, hij heeft zin om te slapen. ‘We hebben het maar goed oude jongen’ mompel ik. ‘Wroeeefff’ antwoordt hij en kijkt zijn vriendin hunkerend na.

K van Ketels die geen warmte bieden, maar de Kosten doen overkoken

(Sonja)

Ik betaal maandelijks alle rekeningen, huur, energie, verzekeringen, enz. Volgend jaar wordt alles weer duurder en ik maak me nu al zorgen hoe ik dat ga doen. De zorgpremie zal zeker weer stijgen en ook de energierekening. We betalen nu al meer dan 60% van ons inkomen aan vaste lasten. Van de krappe 1400 euro die we gemiddeld maandelijks te besteden hebben, gaat er nu al bijna 900 euro op aan vaste kosten, waar we niets aan kunnen doen. Dat betekent dat er 500 euro over blijft om van te leven met vier mensen, voor eten, kleren, schoolkosten, verjaardagen, dingen die kapotgaan, kortom voor alles wat een mens nodig heeft.

De tijd die ik overhoud na het huishouden en de mantelzorg voor mijn ouders, besteed ik aan vrijwilligerswerk in de buurt. Daarvoor krijg ik een kleine vergoeding van 5 euro per vier uur, hoewel ik soms ook 6 of 8 uur doorga voor diezelfde 5 euro. Dat geld stop ik in een potje en daarvan geef ik mijn kinderen soms geld om iets leuks te doen, of om een cadeautje voor vrienden te kopen.

Het irriteert mij dat ik zoveel van mijn budget kwijt ben aan woonlasten, voor een woning waar je normaal gesproken nog geen hond zou laten wonen. Het tocht aan alle kanten, ook als ik alles potdicht hebt. Als ik een kaarsje voor het gesloten raam zet, dan wordt het bijna uitgeblazen als de wind op de voorkant van het huis staat. Hoe hoog ik de kachel ook zet, het is altijd koud in de winter. Ons gezin woont op de hoogste verdieping en er staat schimmel op het plafond van de badkamer en op de onderkant van de muren in de woon- en slaapkamers. Ik heb al meerdere keren de woningcorporatie laten komen, maar die zeggen steevast dat ik beter moet luchten. En ik lucht me een ongeluk, de hele dag staat het raampje in de badkamer open en elke ochtend zet ik de ramen in de woonkamer open en elke nacht in de slaapkamers.

Het enige effect dat ik merk, is dat ik de uitlaatgassen van de auto's het huis in laat, maar het lost het schimmelprobleem niet op. Ik weet hoe ontzettend ongezond die schimmel is, het veroorzaakt fijnstof in de lucht en ik weet zeker dat, dit de oorzaak is van de astma van mijn dochter Yasmin. Ik heb het wel eens aan de longarts in het ziekenhuis gevraagd,

maar die zei alleen dat het zeker niet bevorderlijk was voor longproblemen om schimmel in je huis te hebben, maar dat hij niet kon zeggen of het de oorzaak was.

Via het buurtcentrum waar ik vrijwilligerswerk doe, hoorde ik van de mogelijkheid om je huis tochtvrij te maken, met tochtstrippen en nieuwe kitranden, maar dat kost weer geld en dat heb ik nu net niet. Als ik dat soort spullen nu eens met de stadspas zou kunnen krijgen dan zou dat wel heel handig zijn, maar helaas de stadspas is alleen voor 'leuke' dingen. Natuurlijk is het fijn dat ik af en toe naar het zwembad kan, maar veel meer dingen doe ik eigenlijk niet met de stadspas. Vroeger ging ik nog wel met mijn kinderen naar het museum en ik heb ook wel eens een rondvaart gedaan door de Amsterdamse grachten, maar dat heb je na één keer ook wel gezien en mijn kinderen willen helemaal niet meer met mij naar het museum. Was er maar een stadspas waarmee je een bepaald bedrag per jaar kon besteden aan dingen die je zelf belangrijk vindt, je huur of je energierekening, of kleine isolatie maatregelen in je huis. Ik zou het wel weten, als ik het voor het zeggen had, dan zou ik het heel anders doen, maar ja, mij wordt niets gevraagd, voor mij wordt over mijn hoofd beslist. Ik druk op het knopje verzenden van de computer en zie mijn banksaldo weer slinken, tot een bedrag van 485 euro. Hoe ga ik deze maand weer doorkomen?

L van Lijf, hoe red je het in ouderdom en hoe houd je je staande?

(Treintje en mevrouw Torrentino)

Treintje ziet dat Robbie vrolijk huppelend afrent op een oudere dame. De dame zit op een van de bankjes die uitkijkt over het water, naast haar staat een rollator en ze ziet dat de dame begint te praten tegen Robbie, die daarop vrolijk kwispelt. Ze geeft hem iets, waarop Robbie een dankbaar *blumpf* laat horen. Het is nog niet al te koud, dus besluit Treintje even naast de dame te gaan zitten. Ze vraagt: 'Komt u vaak in het park? Mijn hond Robbie lijkt u te kennen. Mijn naam is Treintje. Mag ik vragen hoe u heet?'

De vrouw kijkt op. Haar huid is een beetje bleek, en ze heeft een zware bril, maar ze kijkt helder met pretlichtjes uit haar ogen. 'Wat leuk dat u tegen me begint te praten! Ja, ik zie uw hond regelmatig, en vergeef me, ik geef hem wel eens een koekje. Mijn naam is Torrentino.'

'Dat klinkt Spaans. Bent u Spaans?'

'Nee, ik ben Nederlands maar getrouwd met een Spanjaard. Alhoewel dat is alweer lang geleden, hij is helaas overleden. Voor mij duurt het misschien ook niet meer zo lang.'

'Hoezo? U ziet er nog kwiek uit!'

'Ha ja, maar dat is schijn, ik heb een lange ziektegeschiedenis achter de rug en sinds een paar jaar heeft men bij mij zowel reuma als suikerziekte geconstateerd. En vroeger heb ik een periode talloze operaties gehad waar ik niet meer aan terug wil denken.'

'Oh hemel wat naar.'

'Nou, de ziekte daar kan ik nog wel mee leven, maar weet u waar ik echt naar van word?'

'Wat dan?'

'Nou kijk, ik ben 76. En dat is op zich lastig met deze kwaal, zeker als je alleen maar AOW hebt. Veel mensen vergeten dat je in mijn tijd als vrouw helemaal geen pensioen op mocht bouwen onder de 27 jaar. Je begon dus pas heel laat. En ik werd jong al zwanger en kon dus alleen AOW opbouwen. Mijn man had niet de Nederlandse nationaliteit, wilde dat ook niet, maar zat daardoor vast aan Spanje. En helaas, daar kwam niet veel goeds uit voort. Toen hij een ongeluk kreeg en overleed, bleef ik alleen achter met twee kinderen. Dat leverde gelukkig wel weduwepensioen op,

maar dat was geen vetpot. Het is me goed gelukt hoor, ik deed er wat werk naast. Maar ja, nu kan dat niet meer en ik heb echt zorg nodig en dat is niet eenvoudig. Mijn huis schoonmaken gaat niet meer goed en met boodschappen doen heb ik het ook niet makkelijk. Ik zeg altijd maar, ik hoef geen scharrelkip te kopen, want ik ben er zelf één, hahaha!

Maar goed, ik krijg, en dat heeft lang geduurd, eindelijk een beetje thuiszorg. Het aantrekken van mijn steunkousen kan ik niet alleen. Nu kreeg ik laatst een invaller, zo'n jong ding, uit de succes generatie. Ja, ik noem dat maar zo, omdat ze zich volstrekt onbewust zijn dat het leven je parten kan spelen. Afijn, deze was ervan overtuigd dat ik beter kon worden. Moet je nagaan, staan je vingers krom, heb je het hele deltaplan van littekens op je rug en je buik, ben je blij als je zonder pijn kunt zitten, en dan zegt zo'n wicht tegen je, "goh mevrouw, mijn oma en opa zijn al in de 80 en wandelen nog steeds ieder jaar in de Ardennen".'

'Dat van die scharrelkip vind ik een leuke,' zeg ik, maar ik durf niet echt te lachen.

'Lachen mag hoor!' zegt ze, want ze ziet echt alles, 'soms lach ik me suf over wat ik op de televisie zie. Laatst was er een interview met allemaal van die kwieke bejaarden, want je moet weten, oud worden is een verdienmodel geworden! Vooral op de televisie. Hele programma's worden aan ons gewijd. In dit geval hadden ze er drie gevonden. Een man, waarvan de kinnebak zowat op zijn borst hing, maar die nog wel genoeg kon zeggen om te antwoorden, toen men vroeg: "hoe doet u dat nu, 103 worden", "nou gewoon hè, met regelmaat bij ieder woord, ademen".

En toen kwam er zo'n gewezen schooljuf van in de 90. Nou ja, gewezen, ze was het nog steeds, met zo'n belerende morsecode mier piepstem, "ja! (Piep), overal waar te voor staat (pieperdepiep), is ongezond (piep), en je moet veel bewegen (piep)". Die heeft alleen sportschoenen in de linnenkast dacht ik meteen, niet van die aangepaste monsters, die ik moet dragen. En toen kwam de leukste, en die was een beetje gezet, maar met een lieve sociale lach en een realistisch verhaal. Maar dat was wel de jongste, meer mijn leeftijd. En die gaf die bezemsteel op sportschoenen met haar juffrouw mier verhaal even replek. "Ach", zei die dame, "ik ben misschien wat gezet" (ja, piepte juffrouw mier er meteen doorheen, ja je moet meer bewegen he...piep piep), "maar ik val andere mensen niet lastig met allerlei corrigerende opmerkingen, zoals sommige ouderen doen en

daardoor heb ik veel leuke mensen om me heen.”

Nou daar had ma tureluur niet van terug, ze trok een gezicht gelijk de zuurpruim die ze was!

‘Maar het irriteert wel, al die kwieke bejaarden die over het televisiescherm springen alsof het niks is en maar roepen dat oud worden zo geweldig is. Ik heb de hoogste verzekeringspremie per jaar, vanwege de aanvullende zorg die ik nodig heb, via een collectieve zorgverzekering van de gemeente. Dan mag ik eigen risico gespreid betalen, maar dat is nog altijd 34 euro per maand bovenop mijn vaste lasten. Tot 2 jaar geleden heb ik zorg steeds kunnen mijden, maar daardoor zijn de kwalen erger geworden dan wanneer ze er op tijd bij waren geweest.’

‘Maar ja, terug naar dat jonge ding, ja ze is verder wel lief hoor, maar die vroeg op het laatst naar mijn opleiding. Ik weiger namelijk internet. Ik zeg tegen mensen, “als ik internet neem dan mailen jullie wel, maar bellen me niet meer”. Maar bovendien vind ik het allemaal te ingewikkeld. Ik vertelde dat ik de MMS had gehad. Ze wist natuurlijk niet wat dat was en toen ik haar dat uitlegde concludeerde ze, “Oh huishoudschool, dat verklaart een hoop!” Ik was echt perplex. “Dan heeft u natuurlijk een slechtere gezondheid.”

‘Nee, riep ik, MMS staat gelijk aan HAVO. En wat bedoel je eigenlijk? “Nou”, zei ze, “mensen die lager opgeleid zijn, hebben ook een slechtere leefstijl,” Nou meid, op de huishoudschool leer je huishouden hoor. En leefstijl? Weet je waar je ziek van wordt? Armoede! Dat is iets waar je ziek van wordt, van de stress en van het feit dat je moet sappelen met voedsel voor je besteedbaar inkomen. En pech, stomme pech, als je een ziekte krijgt waar niemand om gevraagd heeft.’

‘Ben je eenzaam?’ ik schrik een beetje van mijn eigen directheid.

‘Nou.’ zegt ze, ‘ik heb nu eindelijk een huis beneden, waardoor ik naar buiten kan. Ik kwam nog nauwelijks de trap af. En hoe ouder je wordt, hoe meer mensen wegvallen. Zo is het leven nu eenmaal. Steeds maar weinig geld maakt ook dat je niet snel ergens heen kan. Vervoer is gruwelijk duur. Maar Treintje...ik heb er van alles op gevonden. Ik luister heel graag naar de Radio, bijvoorbeeld radio Noord-Holland en die hebben van die programma’s waar je van alles mee kunt winnen. Die prijzen, daar heb ik niet zo veel aan, twee dagen hotel in Zandvoort en zo, maar ik bel graag in, ook als het gaat om liedjes raden of bedenken. En ze kennen me daar, hahaha, iedere keer als ik bel zeggen ze, “ha mevrouw Torrentino, wat

wordt het vandaag”. Kijk, daar zouden meer programma’s van moeten zijn. Minder bejaarden die kwiek over het scherm hobbelen en het geld hebben om te gaan wandelen in de Ardennen, en gewoon ruimte voor gewone mensen, die ook gewoon lief en leed kunnen delen en lol kunnen hebben, zonder dat gezeur over *leefstijl*.

‘Weet je wat, mevrouw Torrentino’ bedenk ik ineens ‘hier is mijn telefoonnummer, als u zin heeft, belt u me dan eens, dan maken we een praatje’.

‘Dat zal ik graag doen Treintje, en ik vind het ook leuk om zo in het park te kletsen! En nu ga ik snel naar huis, want ik krijg een houten kont van deze stenen bankjes!’

Ze hangt haar tas om haar nek en staat op, door op haar rollator te steunen, en loopt langzaam weg, nog even zwaaiend met een hand.

M van Moderne vrouwen

(Yasmin op bezoek bij Asha)

Ik ben op bezoek bij mijn studie vriendin Asha. Mijn vriendin woont op zichzelf en werkt naast haar studie zo'n 25 uur per week. Dat betekent dat we eigenlijk nooit iets samen kunnen doen, want Asha is eigenlijk nooit vrij, maar vanmiddag dus wel een paar uur. We drinken samen een potje Japanse thee en luisteren muziek. Ik vertel hoe graag ik ook op kamers zou wonen, of nog mooier een eigen flatje zou willen hebben. En Asha vertelt over haar familie. Haar ouders zijn gescheiden, al een heel aantal jaren geleden en haar vader is daardoor op straat beland. Hij kon geen betaalbaar huis vinden en na een tijdje bij vrienden geslapen te hebben, stond hij op een goede dag op straat en moest naar de daklozen opvang. Hij werkte toen nog voor de PostNL als bezorger, maar dat was niet vol te houden. Elke dag op zoek naar een slaappleaks kost veel tijd en bovendien was het steeds lastiger om er netjes uit te zien voor zijn werk. Haar vader raakte in die tijd ook in een depressie, met als gevolg dat hij zijn baan ook nog verloor.

Een uitkering aanvragen ging niet, omdat hij geen vaste woon- of verblijfplaats had. Asha woonde toen nog bij haar moeder en ze probeerde er alles aan te doen om die te overtuigen dat ze haar vader weer in huis moesten nemen, maar helaas zonder succes. Uiteindelijk ging Asha met ruzie het huis uit. Misschien niet helemaal doordacht, maar ze vond een kamer voor 500 euro per maand in Amsterdam West. Voor die kamer kon ze geen huursubsidie krijgen, omdat ze geen eigen voordeur had, maar het huis deelde met nog een paar andere jongeren. De huiseigenaar is een man, die meerdere huizen in Amsterdam bezit, die hij allemaal aan studenten verhuurt. Hij verhuurt de woningen per kamer, dus een vierkamerwoning levert zo al snel 2000 euro per maand op. De keuken en badkamer zijn gedeeld en dat is niet ideaal, omdat je altijd op elkaar moet wachten.

Naast de huur moet Asha ook vaak geld aan haar vader geven. Hij heeft meestal geen inkomsten, soms kan hij een klusje voor iemand doen, maar dat komt steeds minder vaak voor. Als hij echt omhoog zit, klopt hij bij Asha aan, die dan geen nee kan zeggen. Ze heeft ook te doen met haar vader en wil graag helpen. Het gevolg is dat zij zich kapot werkt en dus tijdens college altijd moe is en dat ze bovendien nog maandelijks

een enorm bedrag bij leent van DUO. Na een jaar heeft ze al een paar duizend euro studieschuld opgebouwd. Als ik vraag hoe ze dat ooit weer gaat afbetalen, haalt ze haar schouders op. 'Dat zien we dan wel weer' zegt ze en 'wie weet krijg ik wel een top baan'.

Ik hoop het van harte voor Asha en vraag me af, waarom er zo weinig solidariteit is, waarom huiseigenaren zulke idioot hoge bedragen vragen, 2000 euro voor een woning, die niet veel groter is dan die van mijn ouders. En waarom er geen betere regeling voor studenten is, zodat ze zich niet in de schulden hoeven te steken om te kunnen studeren. Waarom er zulke grote klasse verschillen bestaan in een rijk land als Nederland, waar sommige studenten door hun ouders worden onderhouden omdat ze rijk zijn en andere studenten zich kapot moeten werken om diezelfde ouders te onderhouden.

En waarom we het in dit land normaal vinden dat jonge mensen worden opgehadeld met een enorme schuld voordat ze zelfs maar aan het volwassen leven kunnen beginnen. Er zijn ook landen waar studeren gewoon gratis is. Daar zie je dat bijna iedereen goed opgeleid is en dat het land prima functioneert, zonder grote tegenstellingen tussen rijk en arm.

Ik neem een laatste slok thee, kijk Asha aan en zeg, 'weet je wat? Wij gaan allebei een top baan vinden en dan betalen we binnen een paar jaar onze studieschuld af.'

N van het Nieuwe Netwerken is solidariteit en respect

(Treintje)

Ik was deze keer nieuwsgierig naar een groep mensen die me vroegen of ik hun portretten wilde schieten, toen ze mijn camera zagen. Ik kwam ze tegen in een buurtlokaal en ze kwamen duidelijk net ergens vandaan. Sonja zat erbij en wuifde naar me, 'Treintje, we hebben een overleg! Kom er alsjeblieft even bij!' Sommigen van hen kenden mij en vroegen enthousiast of ik mee wilde doen met een activiteit die ze met zijn allen deelden. Ze bleken een nieuw initiatief te ontwikkelen. Ik vroeg wat ze met al die portretten wilden en om wat voor activiteit het ging. Hun initiatief bleek niet uit de lucht te komen vallen. Een van hen nam het woord:

'Ha Treintje, ik ben Loraine.'

'Loraine, wat een mooie naam. Waar gaat jullie groep over?'

'Nou, laat ik beginnen om uit te leggen, dat we een netwerk platform zijn en er meteen bij vertellen dat we geen subsidie krijgen van de gemeente.'

'Oh, daar dacht ik geen seconde aan.'

'Nee hoor, dat dachten we ook niet, maar het is omdat we eigenlijk nogal kwaad zijn, daarom merk ik het op. Ik zal het uitleggen. Laatst waren we op een bijeenkomst van het stadsdeel. Daar zat een wethouder die zei dat hij voor democratisering was. Maar toen we dachten dat hij echt democratisering bedoelde, namelijk, inspraak, bleek dat hij het had over de besteding van een ton geld. En meteen sprongen er allerlei mensen overeind die riepen hoe geweldig ze die wethouder vonden. We waren niet verbaasd dat dezelfde mensen later allerlei geld voor hun initiatieven kregen van de gemeente. Wij hadden een heel ander beeld over die beroemde democratisering.'

'Hoezo, dan, waren jullie niet blij met die mogelijkheid?'

'Als die er echt was, waarschijnlijk wel, maar voor ons groepje betekent democratie iets anders ontdekten we. Want weet je, alles wat ons verbindt is armoede. En dan is een beetje geld een pleister op een diepe wond. Het is geen democratisch principe, want de sterksten harken uiteindelijk het geld binnen, en die doen het niet voor de gemeenschap. Democratie betekent voor ons respect en inspraak in de manier waarop we ons leven willen inrichten.'

'Je hebt helemaal gelijk. Ik mag dan pensionado zijn, maar dat is ook geen

vetpot, en toen ik zzp'er was, kreeg ik ook eens te maken met ondersteuning vanuit de bijstand. Ik kan niet zeggen dat het een positieve ervaring was. Ik kreeg het gevoel alsof ik een fooi toebedeeld kreeg, in plaats van het respect dat ik volgen mij toch echt verdiend had. Op een bepaald moment zei een manager dat ik mijn onderzoeksjournalistiek werk maar moest vergeten, omdat dat toch niks 'opleverde'. Het bleek later een van mijn beste projecten, dat toevallig ook het meeste geld opleverde. Dus ik snap helemaal wat je bedoelt.'

'Nou, er zijn meer kwesties die ons dwars zitten. Inderdaad dat gevoel van niet serieus genomen te worden op basis van je capaciteiten, maar ook, wij hebben bijvoorbeeld mensen die echt chronisch ziek zijn. Ze hebben onderzoeken gehad en diagnoses van het ziekenhuis en nog steeds moeten ze allerlei bewijzen overleggen over hun ziekte. Dat zijn allemaal regels die eenvoudiger zouden kunnen. Daar hebben we toch huisartsen voor?'

'Ha Treintje! Mijn naam is Freddie, Loraine en ik bedachten dat we een manier moeten zien te vinden om solidair te zijn. Want het probleem is dat mensen in armoede geneigd zijn geïsoleerd te raken. En het is moeilijk om een positieve reden te vinden om er verandering in aan te brengen. Geld dat door de gemeente wordt besteed is helemaal niet zo'n positieve daad, Feitelijk is het een manier van afkopen van verantwoordelijkheid. Zo kan de gemeente mooie sier maken met hoeveel ze hebben gedaan, terwijl ze feitelijk helemaal niets hebben gedaan.'

'Freddie, ik ben het met je eens. Treintje, mijn naam is Fauda en ik hoor al heel lang dezelfde verhalen en er is nog steeds niets veranderd aan de positie van mensen op of onder het armoede niveau. Ik heb een zoon die over twee jaar 18 wordt en dan veranderd er voor mij heel veel, omdat allerlei regelingen vervallen en mijn zoon, wanneer hij werk vindt echt het huis niet zal verlaten, hij zal geen woonruimte kunnen vinden. Maar tegelijk wordt zijn inkomen dan bij het mijne opgeteld, terwijl het best moeilijk is om dan te eisen dat hij dat inkomen in het huishouden stopt.'

'Ja!!' Zegt Loraine, 'een vriendin van mij heeft een oudere zoon, maar die komt alleen 's nachts thuis slapen en is heel duidelijk niet van plan om mee te betalen aan het huishouden. En het heeft ook nog eens ruzie en conflicten opgeleverd in het gezin.'

Treintje kijkt rond in de kring van mensen, sommigen zijn wat stil, andere

knikken geestdriftig. Ze heeft een belangrijke vraag, 'Hoe willen jullie verandering maken?'
Het is even stil...

Sonja zit te denken en dan komt ze met een voorbeeld, 'Wat zou moeten veranderen, om te beginnen, is de houding van de gemeente. Ik doe dus vrijwilligerswerk in een buurtcentrum in de Indische Buurt, daar organiseer ik o.a. eens per week een ontbijt voor bewoners uit de buurt, waarbij dan ook over allerlei onderwerpen gesproken wordt. Het is leuk om dit werk te doen, omdat veel buurtbewoners ermee geholpen zijn. Het voorziet in een behoefte om elkaar te ontmoeten, verhalen en ervaringen uit te wisselen en voor veel mensen is het ook gewoon een moment in de week om een keer een goed en gezond ontbijt te krijgen.

Afgelopen week hoorde ik een verhaal van één van de vrouwen die regelmatig langs komt. Ze is alleenstaand moeder, leeft van een uitkering en heeft twee kinderen van 6 en 8 jaar. Als haar kinderen op de basisschool zitten, dan doet zij, net als ik, vrijwilligerswerk in een centrum bij haar in de Transvaalbuurt. Het is een aardige, hardwerkende vrouw, die altijd klaar staat om anderen te helpen.

Ze vertelde over haar zoon, die op een leeftijd is, dat zijn kleren of te klein zijn, of kapot zijn en ze moet dus constant nieuwe kleding voor hem kopen. Bovendien zit hij op een school, waar ook veel kinderen zitten, die altijd merkkleding dragen. Helaas kan zij geen merkkleding voor haar zoons betalen, waardoor ze er niet echt bij horen. Een aantal weken terug verscheen haar zoon in zijn onderbroek aan de ontbijttafel. Toen zij hem vroeg waar zijn broek was, gooide hij die demonstratief op de tafel met de mededeling dat er gaten in de knieën zaten en dat hij die dus niet meer aan kon. Zijn andere broek had ook gaten in de knieën en omdat hij dus geen broek meer had, kon hij nu ook niet naar school.

Nu had Latifa, want zo heet ze, een paar weken eerder de *kindbon* van de gemeente aangevraagd. Dat is één van de vele onzinnige regelingen die de gemeente Amsterdam voor minima heeft bedacht. En zowaar viel vlak na het incident met de broek, de *kindbon* bij Latifa in de brievenbus. Nu had zij een soort van cadeaubon verwacht, waarmee ze misschien naar de winkel kon om een nieuwe broek voor haar zoon te kopen, maar je raad het nooit. De gemeente Amsterdam had in al haar wijsheid besloten, dat haar

zoons de meeste behoefte hebben aan een boekenbon. Latifa had bijna de boekenbon retour afzender gestuurd, want ze hebben natuurlijk al een abonnement op de bibliotheek en bovendien heb je in Jungle Amsterdam de keuze uit 3000 gratis kinderboeken. “Waar haalt de gemeente de arrogantie vandaan om te denken dat zij beter weten wat mijn kind nodig heeft, dan ikzelf”, roept Latifa. “Ik zou zo graag eens persoonlijk willen praten met de mensen die dit soort onzin regelingen bedenken, hebben die eigenlijk wel enig idee wat het inhoudt om arm te zijn?”

Latifa moest duidelijk even stoom afblazen, de tranen stonden in haar ogen en ik snap dat heel goed. Het is één van de vele verhalen op dit gebied die regelmatig langs komen tijdens de ontbijtjes in het buurtcentrum. Er bestaat een enorm gat tussen wat de overheid aanbiedt en wat de burger nodig heeft en dat gat lijkt wel alsmaar groter te worden. Er worden wel regelmatig gesprekken met de burgers gevoerd, maar de mensen hebben niet het gevoel dat er echt naar ze geluisterd wordt. Ze zien niets terug van de adviezen die ze keer op keer geven. Ik zie het in ons buurtcentrum ook, regelmatig komen er onderzoekers of ambtenaren van de gemeente langs, die met de aanwezige bewoners willen praten, maar steeds minder mensen hebben hier zin in. “Ze doen er toch niets mee”, hoor ik regelmatig.’

Fauda neemt het woord, en vervolgd met een antwoord op Treintjes eerdere vraag: ‘Als we uitgaan van de gemeente zal er dus niet veel veranderen, tenzij iemand binnen de politiek en de ambtenarij werkelijk het voortouw durft te nemen. Voorlopig hoor ik alleen maar dat mensen bang zijn voor hun positie en dus geen kritiek leveren. Maar één ding kunnen we wel proberen, en dat is solidariteit tussen ons onderling. Niet omdat we allemaal arm zijn, maar omdat we het allemaal waard zijn als volwaardig burger te worden erkend.’

‘Ja’, roept Freddie enthousiast, ‘en laten we eens kijken naar wat we elkaar in die waardering kunnen geven. Ieder van ons heeft talenten, en daar moet de nadruk op liggen. Die talenten die nu zo gemakkelijk onder het tapijt worden geveegd onder het mom van *arbeid adelt* zouden juist gevierd moeten worden. Wij moeten niet langer toestaan dat we gezien worden als hondenvoer voor de machine die economisch groei heet, want uiteindelijk groeien we nergens heen. En wat ook maar eens afgelopen moet zijn is het hele woordgebruik rond bijstand en werkloosheid, zoals: ‘Wij **zetten**

jongeren aan het werk, wij **helpen** werklozen aan het werk': bijna raciale uitspraken want werk is iets dat geld oplevert voor de werkgever, het zou moeten zijn, ik laat mensen voor mij werken, en dat levert mij winst op.' 'Precies!' vervolgd Loraine, 'Ook al weten we nog niet hoe, het gaat om respect en niet alleen zelfrespect. Er moet een platform zijn dat al die belachelijke publieke vooroordelen eens aan de kaak stelt. Wat vind je daarvan Treintje?'

'Ik vind jullie fantastisch, zal het graag steunen met mijn talenten en iedereen in mijn bescheiden netwerk uitnodigen om me te doen!!'

O van tot Over je Oren in mantelzorg

(Sonja)

Ik heb een opleiding tot Maatschappelijk Werkster gedaan. Op mijn 22ste was ik klaar met mijn opleiding en ik kon toen direct aan de slag in een buurthuis in Amsterdam Oost. Ik verdiende een bescheiden salaris, maar er waren volop doorgroeimogelijkheden en ik vond het werk leuk om te doen. Twee jaar later kwam ik Mustafa tegen, we werden verliefd en nog twee jaar later bleek ik zwanger te zijn van Yasmin.

Ik wilde graag blijven werken, maar dat stuitte op zoveel verzet van met name de familie van Mustafa, dat ik de strijd na een tijdje maar opgaf. Ik was ook heel moe in die tijd en het vooruitzicht om te werken en een kind te verzorgen trok mij niet echt aan. Mustafa was in die tijd net met zijn eigen bedrijfje begonnen en het leek er in eerste instantie op dat het goed zou gaan lopen.

Na mijn zwangerschapsverlof ben ik niet meer aan het werk gegaan. En aanvankelijk vond ik het ook echt leuk om fulltime moeder te zijn en toen vier jaar later Hamza werd geboren had ik ook mijn handen vol, vooral ook omdat Mustafa lange dagen maakte als zelfstandige en dus vaak weg was. Ik ben niet iemand die achterover gaat zitten, dus heb ik naast mijn huisvrouwenbestaan ook altijd vrijwilligerswerk gedaan. Meestal in hetzelfde buurthuis als waar ik voorheen werkte. Toen heel wat jaren later de buurthuizen opgedoekt werden, kwam het er al snel op neer, dat ik hetzelfde werk als voorheen deed, maar nu zonder betaling. Als ik geluk had, kreeg ik een vrijwilligersvergoeding.

Tegen de tijd dat de kinderen groter werden en minder zorg nodig hadden, begon het bij mij ook weer te kriebelen. Ik wilde graag weer betaald aan de slag, vooral ook omdat Mustafa toch niet zoveel verdiende als we gehoopt hadden. Net toen ik weer begon met solliciteren, kreeg mijn vader een beroerte. In het begin was er grote paniek en moest ik mijn moeder opvangen.

Tegen de tijd dat mijn vader kon gaan revalideren, werd al snel duidelijk dat hij niet meer zou herstellen. Heel veel dingen kon hij niet meer, of niet meer zelfstandig in elk geval. Natuurlijk hielp ik als enigst kind mijn moeder waar en wanneer ik maar kon. Geld om hulp in te huren was en nu eenmaal niet en ze kwamen ook niet in aanmerking voor thuiszorg, omdat

ze nu eenmaal een dochter hadden die kon helpen. En vanaf dat moment ging ik elke dag na de koffie naar mijn ouders om te helpen. Tegen de middag konden ze het weer zelf af en ging ik naar het buurthuis, of naar huis om mijn eigen huishouden te doen.

Inmiddels zijn we heel wat jaren verder en gaat het ook niet meer zo goed met mijn moeder. Ze heeft last van artritis. Tja, wat wil je ook, mijn ouders wonen weliswaar in een benedenwoning, wat nu heel goed uitkomt, maar het is daar altijd koud en vochtig. In de kruipruimte staat meestal een laag water en de vloer is altijd koud. Als ik het kon betalen zou ik vloerverwarming voor mijn moeder regelen, zodat ze niet altijd hoefde te klagen over koude voeten. De ene dag gaat het redelijk en de volgende dag kan ze bijna haar bed niet uitkomen. De zorg wordt steeds zwaarder, ook voor mij en het idee om ooit nog betaald werk te zoeken heb ik uit mijn hoofd gezet. Ik word inmiddels ook zelf te oud en er is te veel veranderd in het werkveld om daar nog aan de slag te gaan, bovendien verwacht ik dat ik tot het einde zal moeten mantelzorgen voor mijn ouders.

Ik had mij het leven heel anders voorgesteld toen ik als zeventienjarige vol idealen naar de Sociale Academie ging. Mijn hoop is nu gevestigd op mijn kinderen, dat die gaan doen wat mij niet is gelukt.

P van een enorm Potentieel aan cijfers en talent

(Treintje en Mathilde)

Robbie staat bij de deur, het is duidelijk dat hij naar buiten wil, maar hij staat ook te kwispelen en kijkt spiedend de straat door. Ik denk dat hij iemand ziet die hij kent. En jawel, dat blijkt onze postbode Mathilde te zijn! Ze duwt een fiets met zware fietstassen door de straat en stopt bij iedere deur. Het is een heel karwei, maar ze lijkt wel vrolijk. Als ik de deur opendoe springt Robbie op haar af al kwispelend. Ik bedenk dat ik weinig van haar weet en besluit om met haar mee te lopen en eens wat te vragen over haar achtergrond.

'Ha Mathilde, hoe is het met je? Is dat niet zwaar, dat zeulen met die fiets? Het ziet er niet uit als een dienstfiets!'

'Nee, klopt. Het is mijn eigen fiets. Daar begin je mee bij de post. Ik verdien op deze manier wat bij, zo'n 11 euro per uur. Bruto hoor. Ik doe het ernaast, want anders zou ik het niet redden!'

'Oh! Wat doe je dan nog meer?'

'Ik werk in de horeca, een leuk restaurant in de buurt. Ik vind het fijn om mensen te bedienen, ik wil alleen niet wisseldiensten draaien, want ik heb wel behoefte aan regelmaat en het combineren van deze twee banen maakt dat ik controle heb, 's ochtends post, 's middags restaurant. Maar het houdt niet over, al is het altijd beter dan wat ik deed.'

'Tjee, wat deed je dan?'

'Ik was statisticus en deed onderzoek voor een bureau.'

'Wat was daar mis mee?'

'Plat gezegd? Breek me de bek niet open! Ik houd van wiskunde en statistiek. Dat was mijn inspiratie om te gaan studeren. Als meisje op de MAVO, vlak voor de afschaffing, heb ik hard moeten vechten om de bèta kant te kiezen. In mijn tijd was dat absoluut niet vanzelfsprekend. Ik zat met een ander meisje in een klas met alleen maar jongens, en die waren strontvervelend. Ik heb me opgewerkt naar HAVO en VWO en uiteindelijk is het me gelukt om naar de universiteit te komen en zelfs af te studeren. Ik kan niet zeggen dat ik daar gelukkig was.'

'Hoe bedoel je, je studenten tijd zou toch juist heel fijn moeten zijn?'

'Nou, mijn achtergrond was nu niet echt academisch, mijn beide ouders zijn marktlieden. Ik ben de eerste in de familielijn die naar de universiteit

ging. Dat was ook beslist niet vanzelfsprekend. Maar ik was idealistisch en ik hoopte met wiskunde en dan vooral statistiek veranderingen teweeg te brengen. Bijvoorbeeld dat meisjes net zo intelligent zijn als jongens en dat laag opgeleid geen verschil zou uitmaken. Ik geloofde nog in wat ik later begreep een *meritocratische samenleving* is.'

Bij dat laatste woord, *meritocratische samenleving* trekt Mathilde een zuur en afkeurend gezicht, alsof ze iets vies heeft gegeten, en ze spreekt het begrip uit alsof ze moet overgeven.

'Een meritocratische samenleving jaja! Een samenleving waarin je beoordeeld wordt op wat je kan en wat je aan kennis en ervaring hebt opgebouwd, en niet op wat je achtergrond is. Nou, ik kwam er al heel snel achter, dat die niet bestaat!'

Mathilde zet haar fiets op de standaard en pakt een thermosfles koffie uit haar fietstas. 'Heb je tijd? Dan vertel ik het hele verhaal. Het is best fijn om eens even te luchten waar ik al een tijdje mee rondloop!'

Robbie scharrelt wat rond, hij heeft uit zichzelf het honden-uitlaat pad gevonden, dat doet hij altijd, het lieve beest, beter dan die mensen die hun hond op de kinderspeelplaats laten schijten. 'Ja hoor! Ik heb alle tijd en ben heel nieuwsgierig naar je ideeën!'

'Welaan! Als je me niet meer bij kan houden moet je het zeggen, want als ik eenmaal begin, heb ik dat wel vaker. Toen ik aan de universiteit begon, voelde ik me vanaf de eerste dag een vreemde eend in de bijt.

Het is moeilijk om precies te zeggen waar het aan ligt. Toen ik op de universiteit rondliep kreeg ik het gevoel dat ik er niet bij hoorde. De studenten om me heen leken wel van een andere planeet afkomstig. Ik had het gevoel dat ik er in hun ogen vreemd uitzag. Het was alsof zij elkaar kenden en herkenden en ik volledig vreemd was. Ik hoorde er niet bij en dat leek voor iedereen zichtbaar. Ik heb ook nooit het gevoel gehad dat ik erbij hoorde.

Toch heb ik mijn studie afgemaakt. Ik kreeg snel een baan. Het bureau dat mij inhuurde was een bureau dat in opdracht werkte. Zij namen onderzoeken aan van allerlei instanties. Een van die onderzoeken ging over gelijke kansen op de arbeidsmarkt. Ik was destijds nogal naïef. Ik dacht dat statistiek een objectieve werkelijkheid kon weergeven. Dat bleek net effe anders dan ik dacht. Op den duur begreep ik dat statistische verbanden, zoals bijvoorbeeld succesvol zijn, te weinig laten zien over de toevalsfactor. Plat gezegd: mazzel hebben.

Ik begreep niet hoe die mazzel maar steeds niet uit de statistieken naar voren kwam.'

Ik zie dat Mathilde een aanloopje neemt naar iets heel belangrijks. Ondertussen smaakt de koffie heerlijk, ravot Robbie er op los tussen de herfstbladeren en wacht ik met spanning tot Mathilde verder gaat. Ik wil haar wat stimuleren ook, want ik begin het een beetje koud te krijgen: 'Hoezo mazzel' vraag ik ten overvloede. Haar gezicht leeft helemaal op en ze vervolgt:

'Nou kijk: In Nederland leeft 4,6% van de bevolking tussen de 20 en 64 jaar op of onder de armoedegrens (jeugdwerkloosheid onder de 20 niet meegerekend natuurlijk, net zomin als mensen tussen de 64 en de 67. Dat zijn nog altijd 415249 mensen.

Van dat percentage is slechts 17% niet werkend, zo'n 70590, daar zitten overigens ook zieken en gehandicapten bij. Let wel, op een totale bevolking van 17 miljoen mensen.

Ja ja, daar gaat het vooroordeel dat arme mensen per definitie lui zijn en alles aan zichzelf te danken hebben! Van de overige armen is 45% zzp'er en de rest werkt in deeltijd, of als oproepkracht, of uitzendkracht!'

Met groot en stijgend enthousiasme memoreert Mathilde alle cijfers uit haar hoofd. Ik ben stomverbaasd dat deze zeer intelligente vrouw postbode is. Ik kan alleen maar zeggen: 'Goh, wat verbazingwekkend...'

'Ja!', roept ze: 'Maar nu komt het!'

Ik kan niet helpen dat ik in de lach schiet: 'Alsjeblieft Mathilde, zeg het, ik ga dood van de spanning!'

'Nou', zegt ze olijk, 'veel mensen moeten nog door tot 67-68 en die tellen in de armoede statistieken alvast niet mee, hahaha. Dit is nog maar het begin van een heel vertekend beeld, dat vooral goed klinkt, maar weinig goeds belooft. Zeker als je ziet dat het aantal daklozen in de afgelopen 10 jaar verdubbeld is, de positie van gehandicapten dermate is verslechterd dat Nederland door de mensenrechten waakhond op de vingers wordt getikt, en het aantal ouderen in armoede groeiende is, en jongeren onder de 20 met nauwelijks genoeg om van te leven niet worden meegerekend.

En dan is dit wat de cijfers zeggen over Amsterdam. Het percentage werkende armen ligt 7 % hoger in Amsterdam dan in de rest van Nederland en ook is de groei van het aantal zzp'ers in Amsterdam anderhalf keer hoger dan in de rest van Nederland.

En weet je, ik ben zo'n zzp'er, en je vraagt je natuurlijk af hoe ik dat dan geworden ben, nietwaar?'

'Dat vroeg ik me inderdaad af,' reageer ik verbaasd over deze plotselinge serieuze omslag.

'Iemand die ik van vroeger op de universiteit tegen kwam en die heel succesvol is vroeg mij laatst sarcastisch en denigrerend,' en welke afslag heb jij gemist?' Ik antwoordde, 'de afslag naar de hel, klootzak!'

'Op het bureau probeerde ik integer te blijven. Ik wilde geen statistische berekeningen maken die oneerlijk waren over de kansen van werkzoekenden en mensen in de bijstand. Ik merkte dat de parameters geen rekening hielden met geluksfactoren als vriendjespolitiek, waarin heel veel subsidies en banen terecht kwamen bij mensen en organisaties die in een bepaald netwerk zaten. Soms bleek dat een politiek netwerk, soms een doelgroep netwerk, en soms simpelweg een kwestie van geluk. Maar heel zelden een kwestie van vrije markt concurrentie zoals het systeem van statistische verwerking suggereerde. Want het is niet toevallig dat vrouwen qua inkomen, salaris en positie achterlopen op mannen. Niks voor de kindertjes zorgen, het blijkt namelijk dat armoede vaker voorkomt onder alleenstaanden dan onder mensen met een partner!'

Ik zie dat Mathilde flink pissig is en ze heeft natuurlijk volkomen gelijk. Ik ben echt blij dat ik nu met pensioen ben, ik hoor van veel mensen dat ze gek worden van die wortel die per jaar steeds verder wordt verwijderd van hun leeftijd. Eerst 65, dan 66, dan 67, om knetter van te worden. Mathilde vervolgt:

'En toen ik liet blijken dat ik die cijfers niet zo eerlijk vond was het snel bekeken. Ik had inmiddels een onderzoek van de Franse econoom Thomas Piketty gelezen. Deze had een wereldwijd onderzoek gedaan naar de kloof tussen arm en rijk en gewezen op de consequenties, juist waar het de toegang tot netwerken betrof, en hoe die kloof leidde tot uitsluiting van

armen in het sociale verkeer. Voor het eerst presenteerde hij een statistisch onderzoek dat terugging tot het begin van de vorige eeuw en eindelijk ook eens een keer met briljante Indiase wetenschappers. Mijn baas bekritiseerde dat door te beweren dat in de afgelopen 10 jaar het verschil niet zo gegroeid was en Piketty dus fout zat. “Ja hoor is,” zei ik tegen hem, “als je 99% van zijn datamateriaal uitschakelt kun je allerlei andere conclusies trekken. Ik heb sinds mijn ontbijt ook niets meer gegeten!” “Ach” antwoordde hij, “je bent nog zo’n jonkie”.

‘Op dat moment was ik er klaar mee. Liever duizendmaal post rondbrengen dan deze flauwe misogyne drol nog een keer bij de lunch tegen te komen! Maar Treintje, ik moet snel eens verder. Het was fijn even te ventileren. Niet veel mensen begrijpen me. Afslag naar de hel, hahaha, op naar het postkantoor tot ik daar ook genoeg van heb. Gelukkig ben ik gezond, stel je voor dat ik dat niet was. Doeieeee!’

Robbie rent nog een eindje blaffend en kwispelend met haar mee, totdat ik hem terugroep. Snel naar de kachel en even op zoek naar Piketty. Ik hoor dat hij in maart zijn nieuwe boek in Nederlandse vertaling publiceert, over oplossingen. Nou ja, daar ben ik natuurlijk wild nieuwsgierig naar!

In 2010 zorgen postbodes en sorteerdere voor een geschatte winst van 488 miljoen euro.

Q van het IQ van “lager opgeleiden”

(Treintje)

Amsterdam heeft een rijke multiculturele populatie. Migranten zijn in verschillende stadia van onze economische geschiedenis sinds de 2^e wereldoorlog zowel geliefd als verguisd. Nederland had arbeidskrachten nodig. Aanvankelijk werden die uit Zuid-Europa aangetrokken, maar later steeds meer uit landen als Turkije en Marokko. Maar ook de dekolonisatie leverde een influx van migranten op, met name uit Azië. De eerste groepen Chinezen die naar Nederland kwamen, vanuit het voormalige Nederlands-Indië, waren hoogopgeleid. Apothekers, tandartsen, doctoren en advocaten voelden zich redelijk snel thuis in onze samenleving en kregen ook een levenslang erkende Nederlandse nationaliteit.

De groepen Chinezen die na hen kwamen waren minder gelukkig, zij kwamen terecht in de restaurants of in de fabrieken en haalden zelden het aantal jaren dat nodig is om pensioen op te bouwen. Ironisch genoeg, toen de *minderheden status* werd uitgedeeld, protesteerden de hoger opgeleiden van het eerste uur, zij zagen dit als minachting. Helaas, omdat ze er geen idee van hadden dat er ook Chinezen in Nederland leefden, die nagenoeg straatarm waren.

Ik loop in het Oosterpark met Robbie. Ineens begint hij vrolijk te huppelen. Robbie is gevoelig voor geluid en dat vind ik fijn, want zelf begin ik een beetje doof te worden en zijn alertheid maakt dat ik bij de tijd blijf. Maar goed, Robbie huppelt in de richting van de muziektent en daar aangekomen hoor ik de zachte tonen van iets dat op Chinese muziek lijkt. Een groepje oudere Chinezen oefent Qi Gong. Ik ging ernaar zitten kijken en voelde me al snel thuis.

Na hun oefeningen kwam ik in gesprek met het groepje. Zij bleken tot voor kort gewerkt te hebben in een plaatselijke elektronica fabriek. Die verhuisde naar een locatie in Oost-Europa, vanwege de arbeidskosten. De hele groep, knal, van de ene dag op de andere, op straat. Velen hadden nooit tijd gehad om Nederlands te leren en hadden ook weinig meer dan lagere school gehad in het land van herkomst. Sommigen vonden werk in de orchideeën kweek en vertelden mij een verschijnsel, waarvan ik nog nooit eerder had gehoord. Bij het enten van orchideeën kan speeksel op de ent terecht komen. De baas op de kwekerij vertelde hen, dat de apparatuur

kon zien wanneer dat speeksel van hoesten afkomstig was, of van praten. Als bleek dat het van praten kwam, werden ze ontslagen. Ik was geschokt over dit gebrek aan respect en de gierigheid waarmee een kweker zijn arbeidskrachten letterlijk het zwijgen oplegde. En hoe hij ze gerust kon stellen met, “blijf maar lekker doorhoesten!”

Sommigen van hen waren met pensioen gegaan, maar hadden niet genoeg om van te leven. Ze kwamen uit onder het bijstandsniveau en moesten dus aanvullende bijstand aanvragen. Zo ook de heren Lee en Feng. Beiden Cantonnees. Mijnheer Lee was een krasse oudeheer, een beetje kalend, maar hij hielp zijn vriend, mijnheer Feng, die inmiddels in een rolstoel zat, met alles. Mijnheer Lee had zijn hele leven veel plezier gehad in het verbouwen en het opknappen van klusjes in de woning. Omdat het huis van mijnheer Feng moest worden aangepast, hielp hij daar ook mee, maar toen kwamen de rechercheurs van de sociale dienst langs...

Ik hoorde daarvan op, want ik wist niet dat dit tegenwoordig protocol was. De rechercheurs kijken aan het begin van de aanvraag naar de woning om te zien of iemand wel of niet alleen of samenwoont. Ik dacht dat dit alleen was voorbehouden aan de kerkvaders van de armen dienst, uit een zeer ver verleden (die opende linnenkasten en telden de lakens), maar kennelijk is het weer begonnen. Leve het aantal ambtenaren!

Afijn, zij keken bij mijnheer Lee in de kast en zagen daar zijn goed gevulde kist met timmergereedschap en concludeerden meteen dat hij bijkluste en dus bijverdiende, ook al was daar geen bewijs voor. Wat mijnheer Lee ook probeerde uit te leggen in gebrekkig Nederlands, het had geen effect. Hij werd gekort op zijn toch al karige uitkering, maar wist ook niet hoe in beroep te gaan. Hoe het afliep, laat zich raden...

Voor mijnheer Feng was het ook niet makkelijk. Hij werd twee dagen van tevoren verzocht om op het kantoor van de dienst te verschijnen met al zijn administratie. Mijnheer Feng zat in een rolstoel. Een Chinese hulpverlenster, Rosie, belde met de dienst en legde uit dat mijnheer Feng geen hulp had en dus niet in twee dagen hulp kon krijgen om naar het kantoor te komen. Het resultaat was dat zijn uitkering werd stopgezet. Telefoneren hielp niet. Uiteindelijk ging de behulpzame buurman met mijnheer Feng, rolstoel en al, naar het spreekuur. De verbazing aldaar was groot, ‘maar meneer zit in een rolstoel?’

’Inderdaad en dat is de reden dat hij niet naar jullie toe kan komen op

commando! Dat heb ik jullie steeds gemeld. Zoiets moet je dus anders oplossen, want ik kan ook niet steeds meekomen. Weet je wat die sukkel antwoordde?’ *“Ja, wij begrijpen dat opleiding en gezondheid niet samengaan.”*

Wat Rosie toen dacht heeft ze maar niet hardop gezegd, namelijk: *Ja, lager opgeleiden hebben een leefstijl waardoor ze ongezonder zijn... Je bedoelt, ongezond ten opzichte van die coke snuivers op de Zuid-as, die lallende dronkaards op bedrijfsrecepties, of wat bedoel je eigenlijk met leefstijl? Deze Chinezen hebben zich te pletter gewerkt in de fabrieken en de restaurants en hun generatie is nog steeds straatarm. Daarvan gaat je gezondheid eraan.*

‘Niettemin,’ zei Rosie in plaats van wat zij dacht; ‘In het geval van mijnheer Feng en vele anderen in een soortgelijke situatie zou dispensatie toch wel handig zijn.’

Ik keek even naar mijn vrolijk huppelende Robbie, die mee wilde doen met de gezondheidsoefeningen van de Chinese groep in het park en bedacht dat met recht, leven in de bijstand aan elkaar hangt van understatement.

R van Regressie in het begrip vrijwilligerswerk

(Sonja en de Makkie)

Vorige week was er een voorlichtingsbijeenkomst in het buurtcentrum waar ik vrijwilligerswerk doe. De gemeente heeft weer iets nieuws uitgevonden, de makkie heet het. Een alternatief betalingsstelsel voor vrijwilligerswerk in de buurt. Voor elk gewerkt uur krijg je een makkie en die kun je inwisselen bij lokale winkeliers en organisaties die zich hebben aangesloten. Ik stelde op de bijeenkomst wat kritische vragen en werd na de derde vraag de mond gesnoerd, de andere aanwezigen moesten ook aan het woord komen, werd mij gezegd, alleen hadden die andere aanwezigen niets te vragen.

Hoe is het toch mogelijk dat er telkens dit soort regeltjes en systeemjes worden bedacht, zonder dat de vrijwilligers gevraagd wordt wat zij ervan vinden? En waarom wil de gemeente Amsterdam toch altijd de nadruk op de verschillen tussen mensen leggen in plaats van de overeenkomsten te benadrukken? Waarom moet ik met Makkies gaan betalen, terwijl anderen met meer geld gewoon met geld mogen betalen? En dan nog, de producten die je ermee kan kopen, wil ik helemaal niet kopen. 'Je kan er ook mee naar de supermarkt hoor', werd mij gezegd. Ja, naar de AH dus en die is veel te duur, daar kom ik niet, ook niet als ik korting krijg met mijn Makkies.

Wat willen ze nu, dat ik mijn kinderen ga dicteren wat ze met het geld moeten doen, dat ik ze af en toe toestop? Waarom denkt de gemeente het recht te hebben, om mij te vertellen waar ik mijn geld aan moet uitgeven? Dat doen ze met andere Amsterdammers toch ook niet. Waarom die betutteling, denken ze nu echt dat arme mensen niet in staat zijn om eigen beslissingen te nemen? Of het nu Makkies zijn, of een stadspas, het is de gemeente die mij dicteert waar ik mijn geld aan moet besteden, terwijl ikzelf heel andere behoeften heb.

Ik heb uitgezocht wat de maximale vrijwilligersvergoeding is die ik mag ontvangen, zonder dat de belasting het mij weer afpakt. Volgens de belastingdienst is dat 5 euro per uur, tot een maximum van 1700 euro per jaar. Dat is een bedrag op jaarbasis waar ik helemaal niet aan kom, maar ik was verbaasd over de 5 euro per uur. Zelf krijg ik 5 euro per dagdeel. Waarom denkt de gemeente Amsterdam dat de vrijwilligers hier met minder toe kunnen? Ze moesten eens weten, dat de vrijwilligersvergoeding voor veel Amsterdammers een noodzakelijke bron van inkomsten is.

In het buurtcentrum waar ik werk, help ik wekelijks bij een ontbijtje voor buurtbewoners. Na het ontbijt gaan de bezoekers samen een activiteit doen, maar je moest eens weten hoeveel mensen er eigenlijk enkel voor het ontbijt komen. Veel van die mensen zouden anders helemaal niet ontbijten. Veel mensen in de buurt kunnen echt niet rondkomen en denkt de gemeente nu echt dat deze mensen zitten te wachten op een gratis museumbezoekje, of dat ze behoefte hebben om in een restaurant te gaan eten met de Makkies? Natuurlijk niet, die mensen hebben gewoon behoefte aan cash geld, om de dagelijkse boodschappen te doen, bij de goedkoopste winkel die ze vinden kunnen.

Ach, als ik het voor het zeggen had, dan zou ik het allemaal heel anders doen. Dan zou ik het budget dat beschikbaar is voor dit soort voorzieningen verdelen over alle arme mensen in Amsterdam, zodat ze zelf kunnen beslissen wat ze met hun geld willen doen. En dan kunnen al die salarissen van de ambtenaren die zich met stadspassen en Makkies bezighouden ook onder de armen worden verdeeld, want die zijn dan ook niet meer nodig. Er is geld genoeg in dit land, dat is het probleem niet, het wordt alleen aan de verkeerde dingen besteed.

S van Stuur mij niet naar een baan onder mijn niveau!

(Treintje en Rosita)

'Treintje!' Ik hoor iemand die mij kent roepen vanuit de verte in het park en zie de persoon aan komen hollen, duidelijk aan het trimmen. 'Treintje, heb je even?!' Ze staat stil, buigt een beetje zwaar ademend, nu pas zie ik dat het Rosita is. 'Ja tuurlijk.' zeg ik.

'Vrouwenemancipatie!!' Ze spuugt het woord uit alsof het iets vies is. Haar zwarte lange haren wapperen in de wind terwijl ze uitkijkt over het water van de vijver. Ik ken haar uit het lokale buurtcentrum, waar ze jarenlang hielp op de administratie, in een gesubsidieerde baan. Ik was net bezig om een foto te maken van een reiger die langs de kant op één poot staat, op zoek naar karpers. Die worden trouwens regelmatig door mensen uit de vijver gevestigd en opgediend als avondmaal. Rosita heeft iets op haar lever, dat is duidelijk. Ze is gescheiden en heeft een zoon, die veel aandacht vraagt en Rosita werkt hard aan een mogelijkheid om wat hogerop te komen. Ze heeft in haar tijd in het buurthuis Excel geleerd, iets waar ik nog steeds de ballen van snap. Ze hield daar ook de database van cursusregistratie bij, en maakte overzichten van inkomsten en uitgaven binnen de verschillende cursussen. Ik zal nooit begrijpen waarom iemand als zij op een gesubsidieerde baan zat, want ze doet volwaardig werk. Vlak voordat al die banen van de ene dag op de andere werden afgeschaft, was zij begonnen met het leren van Engels. Na jaren sappelen met haar gebit, besloot ze via de tandartsopleiding toch maar een behandeling te ondergaan, ook al waren het studenten tandheeskunde, het was gratis. Anders had ze het nooit kunnen betalen. Ze verruilde haar bril voor contactlenzen in de hoop op een baan in de administratie of op een receptie, misschien zelfs in de zakenwereld. Je zou haar een laatbloeiër kunnen noemen.

'Treintje, ik ben woedend!' roept ze uit. Ze staat te stampvoeten en Robbie schuilt achter mijn benen en kijkt zo nu en dan om een hoekje. 'Ik ken al die reclames en programma's over vrouwen en hun emancipatie! Een slimme meid is op haar toekomst voorbereid! Nou vergeet het maar'. Ik ga voorzichtig op een van de stenen bankjes zitten om te zien hoe deze furie, van deze fantastische vrouw, zich verder ontwikkelt... Ze staat bijna te huilen. 'Rosita, wat is er aan de hand,' vraag ik bezorgd.

'Ken je de organisatie Prochantar?'

'Ja, die ken ik, zij moeten mensen aan het werk helpen middels bemiddeling. Ze hebben ook mensen in dienst. Die worden regelmatig vervloekt omdat ze overal fietsen doorknippen en inladen vanwege *verkeerd* parkeren en die je dan op een fietsenstortplaats van de gemeente weer, tegen betaling van een fiks bedrag, op kan halen. Alsof ze per fiets worden afgerekend'

'Ja die inderdaad,' bliest ze, 'ik zit bij ze.'

'Jij? Maar jij kan toch ook zelfstandig werk vinden?'

'Nou, niet volgens het systeem. Na afschaffing van de subsidie banen kwam ik automatisch bij Prochantar terecht. Ik kreeg te horen dat ze mij eerst zouden gaan testen.'

'Testen, waarop?' vraag ik verbaasd.

'Op mijn IQ'

Mijn verbazing groeit: 'Doen ze dat nog steeds? Wat was de aanleiding daarvoor?'

'Hun registratie... Ja, ik begreep er ook niks van, maar dat hielp ook niet, want daar maakte ze flink misbruik van.'

'Oh, hoe dan?'

'Ik werd getest. Op de dag dat ik werd getest was ik best zenuwachtig, maar ik heb ten slotte heel veel ervaring, ook met computers, dus ik kon me niet voorstellen dat ik het slecht zou doen. Toen ik aankwam moest ik eerst wachten, want er was iets fout gegaan. Dat vond ik heel onprettig en toen werd ik getest, samen met een aantal andere mensen, maar de test was niet wat ik verachtte. Er kwamen hele lange rekenvraagstukken voorbij waar ik echt niets van begreep, zo van Jan gaat naar Amsterdam en is onderweg met de trein. Hij is 30 minuten onderweg met de trein. Hoeveel kilometer per uur rijdt de trein? Je hoeft niet te rekenen, maar je kon kiezen tussen a, b, c, of d., maar het leek me niet logisch, de trein rijdt niet altijd even snel toch? Afijn, dat soort vragen waren volgens mij gokvragen. Ik vond ze ook niet echt relevant.'

'Was dat het enige wat ze testten?' Ik ken dat soort vraagstukken, ik geloof dat ook leerlingen op de PABO er moeite mee hebben.

Rosita trekt een gezicht en Robbie schuilt nog verder weg achter mijn broekspijpen.

'Daarna had ik nog een gesprek met ze. Wat ik deed in het buurthuis, hoe ik dat ervoer, welke problemen ik had met de opvoeding van mijn jongen.'

Nou ja, die is moeilijk, maar ik heb daar een speciale cursus voor gevolgd en nu gaat het echt goed. Ik vertelde ze vol zelfvertrouwen dat ik op zoek was naar een baan als receptioniste of op de administratie. De dame die me sprak keek me wat vreemd aan en begon meteen iets op te schrijven. Maar ik had nog niets door. Voelde me niet heel erg goed na dat gesprek, ik werd er op een vreemde manier onzeker van.'

Ineens loopt Robbie naar haar toe, legt zijn kop tegen haar dij en kijkt haar van onderaf vragend aan. Het heeft een ontwapenend effect. Ze aait Robbie over zijn kop en komt even naast me zitten. Robbie, beschermheer als hij is, gaat op haar voet zitten en legt zijn kop in haar schoot. Ondertussen heeft ze tranen in haar ogen en vervolgt: 'Na een maand kreeg ik het rapport over de uitslag. Ik begreep er niets van. Er stond dat ik zwakbegaafd scoorde en daarom moeilijk bemiddelbaar was. Ik wist helemaal niet wat zwakbegaafd was, maar toen ik daarachter kwam was ik echt stomverbaasd. Ik zou altijd moeite hebben met begrijpend lezen. Onzin, ik lees iedere avond en vaak ook nog voor het slapen gaan, ik houd van lezen! Ik verslind detectives en romans, mijn favoriet is Simon Vestdijk notabene. Verder stond erin dat ik niet kon rekenen, en mijn Excel dan? Zonder rekenen zou ik dat programma toch nooit kunnen begrijpen? Maar wat me het meeste pijn deed was, dat er stond dat ik leidde aan zelfoverschatting, dat ik niet wilde erkennen dat ik problemen had met de opvoeding van mijn jongen en dat mijn verwachtingen irreëel waren!'

Ik kijk naar Rosita en ben ook werkelijk perplex. Dit is echt wreed en onbeschoft en een volkomen misplaatste manier om met intelligentietesten om te gaan! Ze is volslagen verkeerd ingeschat, ik ken dat wel van sommige testers, ze hebben een vooroordeel en daarmee trekken ze conclusies, die vooral hun eigen vooroordelen bevestigen.

'Wat heb je gedaan?' vraag ik Rosita. 'Heb je ertegen geprotesteerd?'

'Ja tuurlijk, ik heb samen met een vriendin een uitgebreid protest geschreven en geëist dat ze de evaluatie veranderden. Het bleek dat degenen, die de evaluaties uitvoerden en schreven helemaal niet gediplomeerd waren voor dat werk. Er kwam geen professionele beoordeling aan te pas. Ze moesten wel bakzeil halen uiteindelijk, maar het heeft me heel erg pijn gedaan! Later kwam ik erachter dat ze geld krijgen om mensen naar werk te begeleiden, maar mocht blijken dat mensen onbemiddelbaar zijn, krijgen ze in dat geval ook betaald. En ze hadden gewoon niet genoeg mogelijkheden om mensen

naar werk te begeleiden, dus dan maar mensen lager inschalen en als onbemiddelbaar wegzetten.'

'Ik neem aan dat ze voor de rechter kwamen met dit soort praktijken?'

'Ach Treintje, natuurlijk niet. Dit soort organisaties komen ermee weg! Er wordt zo vaak gesjoemeld met subsidies, en ondertussen zitten mensen in de bijstand, kunnen ze geen werk vinden en wordt hun zelfvertrouwen ook nog eens de grond in geboord. En dan ook nog met alleenstaande moeders, verdomme, alsof het niet al moeilijk genoeg is. En daarom zeg ik: vrouwenemancipatie bah! Zolang je vrouwen nog suggereert dat brood op de plank voldoende is en ze vooral niet naar hogere niveaus moeten willen, dan trap je die emancipatie wel de grond in. Een goede meid is op haar toekomst voorbereid, ja, ja, hoe debiel denken ze dat we zijn??! Maar ach, ik ga maar weer eens verder trimmen, dan raak ik tenminste mijn woede kwijt! Robbie, lief beest, laat me eens opstaan.' Ze strekt zich uit, rekt haar spieren en roept: 'Dank dat je even naar mijn gezeur wilde luisteren Treintje! Doeieeee!'

Ze rent weg, en ik blijf opnieuw geschokt achter. Ik wist dat dit gebeurde. Niet alleen met vrouwen overigens. Ik hoorde een geval van een jonge man die ervan in een depressie raakte en... nu ja, daar wil ik niet aan terugdenken. Maar het systeem, en zij die het denken te kunnen manipuleren voor eigen gewin hebben geen idee wat ze mensen aandoen. Of misschien weten ze het wel en denken ze dat het leven een spelletje is....bah!

T van Te warm of Te koud, of Te weinig

(Mustafa en zijn ouders)

Ik ben op weg naar mijn ouders, die bezoek ik meestal zo'n drie keer per week. Ze wonen nog steeds in de Transvaalbuurt, waar ik ook ben opgegroeid, vlak bij het Krugerplein. Mijn vader is als jongeman van 29 naar Nederland gekomen en een paar jaar later heeft de rest van ons gezin zich bij hem gevoegd. Het leek mijn ouders beter voor hun zonen om in Nederland op te groeien dan in Marokko. De jongens zouden hier beter onderwijs krijgen en meer kansen op de arbeidsmarkt hebben. Dat bleek later allemaal een beetje tegen te vallen, want de enige broer die het echt voor de wind is gegaan, woont nu in Marokko en heeft een eigen bedrijfje, waarbij hij iets met telefoons doet. Ik weet niet precies wat, maar het schijnt hem voor de wind te gaan.

Mijn ouders zijn inmiddels halverwege de zeventig en ze beginnen nogal wat lichamelijke klachten te krijgen. Mijn vader heeft een versleten rug en zijn knieën beginnen nu ook. Hij heeft zijn leven lang zwaar lichamelijk werk gedaan en daar betaalt hij nu de prijs voor. Hij heeft veel pijn en ligt het liefste op de bank of op bed en kijkt televisie. Ik heb een schotelantenne aangelegd, zodat hij alle Arabische zenders kan ontvangen. Mijn moeder maakt zich over alles zorgen, over mijn vader, over mij en mijn kinderen, over mijn andere broer in Rotterdam en over mijn jongste broer in Marokko. Ook als er geen zorgen zijn, weet mijn moeder zich toch zorgen te maken. Het gevolg is dat ze altijd last van haar maag heeft. Veel dingen kan ze niet eten en ze is dan ook broodmager, met als gevolg dat ze weinig weerstand heeft en voortdurend loopt te snotteren en om de haverklap weer een griepje heeft.

Vandaag ga ik naar mijn ouders om te helpen met het aanvragen van voorzieningen voor mensen met een laag inkomen. Mijn ouders kunnen zich in het Nederlands redden als ze boodschappen moeten doen, maar als het iets ingewikkelder wordt, dan hebben ze mijn hulp nodig. Ik haal de sleutel uit mijn zak en open de deur. 'Hallo, ik ben het' roep ik de gang in, 'zijn jullie thuis?'. Mijn vader komt net steunend en kreunend de slaapkamer uit gelopen en gaat voorzichtig op de bank zitten. Mijn moeder zit als een klein vogeltje ineengedoken met een dekentje om zich heen op de grote stoel naast de verwarming. Domme vraag, denk ik meteen, natuurlijk zijn ze thuis, waar zouden ze ook heen moeten?

Elke vrijdag gaat mijn vader nog steeds naar de moskee, om te bidden en een praatje te maken met de andere mannen uit de buurt, maar dat is dan ook zo'n beetje het enige vertier dat hij heeft in de week. Mijn moeder komt eigenlijk al helemaal niet meer buiten, of het moet zijn om naar de dokter te gaan en dan gaan ik of Sonja meestal mee. Zij heeft nooit gewerkt en heeft ook geen enkel sociaal netwerk opgebouwd. Zo was dat nu eenmaal vroeger, als vrouw zat je thuis, deed het huishouden en zorgde voor de kinderen. Daardoor heeft ze de Nederlandse taal ook nooit geleerd. Thuis spraken we Marokkaans. Dat heb ik met mijn kinderen heel anders gedaan, wij spreken alleen Nederlands thuis. Het gevolg daarvan is weer dat mijn kinderen dus geen woord Marokkaans spreken en nauwelijks met hun opa en oma kunnen spreken en al helemaal niet met mijn familie in Marokko. Daar heb ik heel wat verwijten voor moeten incasseren als we in Marokko waren: 'Of ik me te goed voelde om mijn kinderen mijn eigen taal te laten spreken' en 'of het de bedoeling was dat mijn kinderen vreemden waren in mijn eigen moederland'.

Mijn moeder zit de hele week te wachten tot ik langs kom, of totdat Yasmin of Hamza een keer langs komen. Mijn beide broers komen alleen langs met feestdagen, omdat ze te ver weg wonen en ik doe wat ik kan, maar met een eigen bedrijf kun je nu eenmaal ook niet elke dag tijd voor je ouders maken. Ik heb het gevoel dat ik altijd faal, wat ik ook doe.

'Het is hier warm pa', zeg ik, 'hoe hoog heeft u de kachel staan?' 'Ach jongen', zegt mijn moeder, 'kun je misschien even naar de kachel kijken, wat ik ook doe, het blijft hier koud'. 'En daarna moet je me alles vertellen over hoe het met Yasmin gaat en hoe het op haar studie gaat en hoe het met Hamza is op school en of hij al weet wat hij wil worden'. 'En wanneer komen jullie weer een samen langs?' 'En eet je wel goed, niet alleen maar van die Hollandse kost, je ziet een beetje bleek'. Ik sta op om naar de verwarmingsketel te kijken. Zo gaat het nu altijd.

Mijn moeder denkt altijd dat de kachel stuk is, omdat ze het nu eenmaal altijd koud heeft en daarna zit ik nog zeker een uur te praten over hoe het met mijn familie gaat, terwijl de klus waar ik voor kwam niet gedaan wordt. Voor de show trek ik de deur van de verwarmingskast open en tik met een sleutel tegen de ketel. 'Nou ik heb het weer gefikst hoor, het zal nu wel warmer worden', roep ik de kamer in. Daarna zet ik de Marokkaanse theepot met suiker, munt en water op het gas om muntthee te maken en

de rest van de middag zit ik met mijn ouders te kletsen. De kachel staat te loeien, terwijl ik de tocht langs mijn benen voel trekken.

Het is ook niet gek dat mijn ouders beiden ziek zijn. Mijn vader heeft zijn leven lang veel te zwaar werk gedaan en mijn moeder kan niet tegen de tocht en het vocht in het huis waar ze wonen. Het heeft de afgelopen dagen veel geregend en mijn vader vertelt dat de box beneden weer onder water is gelopen. Alle meubelen en kleren die daar stonden opgeslagen zijn nat geworden. 'Ik zal weer met de woningcorporatie gaan bellen' zeg ik, maar ik weet dat die ook niets gaan doen. De hele straat heeft last van ondergelopen kruipruimtes en boxen. 'Volgend weekend kom ik langs om de box uit te ruimen en te kijken wat er te redden valt' beloof ik.

Wat een leven, denk ik op weg naar huis. Je leven lang hard werken en dan eindigen met z'n tweeën in een slecht huis, wachtend op je kinderen, die het te druk hebben om langs te komen. Mijn ouders zouden graag naar Marokko gaan om de familie en zijn broer op te zoeken, maar daar hebben ze het geld niet voor. Het kost een klein kapitaal om naar Marokko te gaan, ook omdat je voor iedereen cadeautjes mee moet nemen. Mijn ouders worden gekort op hun AOW, omdat ze niet hun hele leven in Nederland hebben gewoond en mijn vader heeft nauwelijks pensioen opgebouwd, omdat hij altijd voor het minimumloon heeft gewerkt.

U van Uw klantmanager weet raad!

(Treintje en Serville)

“Treintje! Treintje Rozewater! Ben jij dat echt?!”

“Nou, toen ik vanochtend in de spiegel keek nog wel hahaha. En jij dan?”

Een vrouw van rond de 50 komt enthousiast in het park op me toelopen. Ze komt me vaag bekend voor, maar ik kan haar niet direct plaatsen. ‘Ik ben het! Serville. Nee, ik snap dat je niet meteen weet wie ik ben. Jij was vroeger mijn docente op de fotovakschool, maar je had veel studenten. Je deed allemaal fantastische experimenten met ons! Ik zal je nooit vergeten.’

Het doet mijn oude hart echt goed om dat te horen en ik herken haar nu ook, ze was een zeer begaafde studente. ‘Ha, Serville!’ zeg ik, ‘Hoe is het in de fotografie?’

‘Nee,’ zegt ze met een betrokken gezicht, ‘daar zit ik niet meer in.’ Ik schrik er een beetje van, wat een zonde van haar talent. ‘Hoezo zit je er niet meer in?’

‘Ach Treintje, het was niet meer te doen. Je krijgt al lang bijna niets meer voor foto’s en fotoreportages die interessant zijn. Kranten halen hun foto’s tegenwoordig bij goede toevalstreffers van amateurs en er zijn nog maar weinig mogelijkheden voor vakfotografen. Ze betalen bovendien bar slecht. Niet alleen fotografen hoor, ook schrijvers en kunstenaars op alle gebieden hebben het moeilijk. Ons land is een economische machine geworden. Wel of geen culturele professie betekent wel of geen netwerk. Ik deed op het laatst alleen nog bruilofsreportages en eerlijk gezegd dat vond ik afschuwelijk. En toen werd ik ook nog zwanger van mijn kleine meid Elise. Nou, toen was het snel bekeken. Ja, ik ben dol op Elise hoor, ik zou nooit willen ruilen voor iets anders. Ik heb geen partner, maar dat vind ik absoluut niet erg. Maar het werd wel bijstand en daarna heb ik de keuze gemaakt om klantmanager bij de sociale dienst te worden. Ik dacht natuurlijk brood op de plank, maar ik had ook het gevoel dat ik dan iets goeds kon doen voor andere bijstandsmoeders. Ik ben nu ambtenaar bij de gemeente.’

‘Klantmanager hmmm’ zeg ik puzzelend, denkend aan al die droevige gevallen die ik de laatste tijd tegen kom. ‘Hoe is dat?’

‘Dubbel, ronduit’ Serville trekt er een grappig gezicht bij. ‘Er zijn goeie collega’s en vreselijke potloden, en in deze context is dat potloden dubbel

op zijn plaats. Ik was regelmatig geschokt door sommige uitspraken. Het leek wel alsof ze de bijstand uit hun eigen zak moesten betalen. Een keer vielen de computers uit, vlak voor de betaaldag. Alle uitkeringsgerechtigden in paniek natuurlijk, ze hadden niets ontvangen en wisten niet waarom. En dat vlak voor de datum dat de huurpenningen en de energierekening betaald moesten worden. Hoor ik een collega tegen een ander zeggen, “ja, nu bellen ze wel en weten ze ons te vinden, maar als ze moeten werken, ho maar!” Collega’s die echt in een droomwereld leven waar het de bijstand aangaat. Alsof je er riant van zou kunnen rondkomen. Een alleenstaande ouder met kind kan de eerste drie jaar echt niet aan de slag en met drie jaar uitkering zit je al op de bodem van alles, geen enkele reserve meer.’

‘Ik ben wel nieuwsgierig naar die goede klantmanagers, want daar was jij er vast een van!’, antwoord ik hoopvol.

‘Nou een klantmanager kan een aantal zaken goed doen door realistisch te zijn en het werk ook echt serieus te nemen. Veel van mijn collega’s rommelden maar wat aan, namen niet eens de moeite om de regelgeving te begrijpen. Zo kwam ik bijvoorbeeld moeders tegen die wilden omscholen. Dan werd er geroepen dat het alleen om mbo-opleidingen mocht gaan. Ik vroeg dan, “oh, waar staat dat dan in de regelgeving”, het stond nergens en was alleen maar een aanname, dat soort collega’s doen geen moeite, maar ze beschouwen uitkeringsgerechtigden wel als uitschot. Ik heb zo heel veel klanten aan gezonde op hun niveau passende omscholing geholpen. Niks *assistante facilitaire dienstverlening* wanneer iemand bijvoorbeeld een opleiding verpleegkunde in een ander land had gevolgd. Gewoon, aanvullende opleiding voor een vak waar knetterveel vraag naar is.’

‘Ja, dat klinkt veel logischer’

‘Wat ik ook deed was contact maken met andere klantmanagers in andere regio’s. De wet- en regelgeving is op zich al heel ingewikkeld, maar verschillende gemeentes gaan er ook nog eens verschillend mee om. Dat is op zich juist goed, want in principe kun je daarmee je klanten beter bedienen. Tenzij je met beleidsmakers van doen hebt, die er uiterst rechtse denkbeelden op na houden. Die denken alleen maar in straf. En dat is volstrekt zinloos, sterker nog, het trapt mensen in de armoede en nog verder de grond in.’

‘Wat is volgens jou een goede klantmanager, wat moet iemand doen om een goede klantmanager te zijn?’

‘Oh, daar heb ik goede ideeën over. In de eerste plaats behandel iedere klant met respect. Het is niet aan jou om te oordelen, het is aan jou om de wet uit te voeren en iedereen is onschuldig, totdat het tegendeel bewezen is. Ik vond het bijvoorbeeld belachelijk dat iedereen huisbezoek kreeg om te zien of ze niet samenwoonden. Het leidde alleen maar tot speculaties en vooral kranten smullen ervan met behoorlijk vertekende cijfers. Ten tweede, leer van de praktijk en sluit je ogen er niet voor. Sluit je aan bij de vakorganisatie van klantmanagers. Die hebben werkgroepen waarin de problematiek eerlijk besproken kan worden.’

‘Hoezo daar wel, maar niet op de werkvloer?’ zeg ik voorzichtig, ‘Ik vraag maar even misschien wat kritisch verder, ik wist zelfs niet dat er een vakvereniging van klantmanagers bestond.’

Serville begint te lachen: ‘hahaha, nee, en ik zal je de gemeenteambtenaren de kost geven die dat ook niet weten! Maar die bond biedt ook allerlei opleidingen en cursussen en bovendien vormen ze een discussieplatform. Zo zag ik laatst een uitgebreide raadpleging over de participatiewetgeving. Goedbedoelende klantmanagers zijn niet gek. Die weten heus wel dat veel van de wetgeving rond participatie de plank volkomen misslaat. Op de werkvloer is dat moeilijk te bekritisieren. Je afdeling wordt al snel afgerekend op *output*. Dat geldt ook voor heel veel klant cursussen. Een sollicitatiecursus met 63 jaar helpt heus alleen de aanbieder van de cursus aan werk, niet de klant. En organisaties die duizenden euro’s verdienen met opleidingen voor uitkeringsgerechtigden zorgen vooral voor hun eigen marktsegment. Niet voor de participatie van mensen zonder betaald werk.’

‘Heb je een voorbeeld van wat zo’n bond doet?’

‘Nou bijvoorbeeld uitwisseling over het lef dat er nodig is om de bureaucratie te doorbreken. Bijvoorbeeld door te kijken waar iemands werkelijke talenten liggen en niet alles op te hangen aan betaald werk als iemand daar niet inpast. De wereld is nu eenmaal groter dan de economische verdienmodellen. Bovendien zouden klantmanagers ook een signaalfunctie kunnen hebben via hun vakvereniging. Zij kunnen inschatten, als ze zich enigszins open opstellen, welke groepen het water aan de lippen staat. Als mensen 10 weken moeten wachten op een uitkering terwijl ze op straat staan, dan kun je er donder op zeggen dat ze naar de gallemiezen gaan. Dan zijn uitzonderingen de enige oplossing.’

'Het klinkt goed, ik hoop dat het ook echt zo kan blijven werken'.

'Ach lieve Treintje, het is al net als vroeger op de fotovakschool, je hebt goede docenten en slechte docenten. Uiteindelijk ben je als humanistisch individu verantwoordelijk voor je eigen integriteit, daar helpt geen bond of politieke partij aan.'

'Nee, daar zeg je een waar woord'

'Tussen ons, je begrijpt dat ik wel blij ben dat ik nu een andere baan heb he?!'

'Ja, maar wat voor baan als ambtenaar bij de gemeente heb je nu?'

'Ik ben ambtenaar armoedebestrijding!' antwoordt ze trots en weg vliegt ze.

Ja, denk ik, die integriteit, daar hangt alles vanaf, terwijl recht toch gewoon gewaarborgd zou moeten zijn.

W van Wij zijn zwart en jullie zijn Wit

(Hamza en Joris)

Ik zit samen met Joris, een vriend van school op het speelpleintje bij ons in de wijk. We drinken samen uit een grote fles cola en eten chips, die hebben we net bij de Lidl gekocht. We kletsen wat over school en de buurt. Joris is mijn buurjongen en wij zijn samen opgegroeid. We zijn naar dezelfde basisschool geweest en zitten nu samen op het VMBO. Joris is enig kind en woont samen met zijn moeder. Ze leven van een uitkering en ook zij hebben het niet breed. Er wonen veel arme mensen in onze buurt, hoewel er de laatste jaren steeds meer mensen met geld de buurt binnen komen. De oude huizen worden verkocht voor veel geld aan rijke *tattas*, of zodra er een woning leegkomt, wordt die door de corporatie voor twee tot drie keer de oorspronkelijke huur verhuurd.

We hebben het over de studenten die naast ons zijn komen wonen. In een drie kamer woning, zoals die van ons, wonen twee studentes samen. De woning is voor drie ton gekocht door de rijke vader van één van hen. De meiden wonen er gratis, papa betaalt alles, zo weet Joris te vertellen. Joris weet dat soort dingen. 'Dat zou mijn zus ook wel willen' zeg ik, 'die kijkt elke dag alle kamersites door, op zoek naar een betaalbare kamer, maar dat kun je vergeten in Amsterdam.'

Terwijl we in de speeltuin ons gal tegen elkaar spuwen over de manier waarop de rijken onze buurt verpesten, fietst er een moeder met bakfiets langs, op weg naar huis. 'Daar gaan ze weer', zegt Joris, 's morgens op weg met hun kinderen naar een wit schooltje buiten de buurt en 's avonds weer terug naar huis. Ze komen hier alleen om te slapen en leven doen ze buiten de buurt. Onze buurtschool is niet goed genoeg voor hun kindertjes, die moeten naar een schooltje voor rijke kindertjes in de Watergraafsmeer of in IJburg en als ze groter worden gaan ze naar clubjes voor rijke kindertjes.'

Ik moet denken aan mijn eigen ervaring met een tekencursus waar ik ooit op zat. Ik was nog klein en na twee keer wilde ik niet meer terug. Ik vond er geen aansluiting. Waarom begreep ik niet, maar op de één of andere manier paste ik er niet, hoewel ik toch dol was op tekenen. Toen droomde ik nog dat ik een groot artiest zou worden. Een stomme droom vind ik dat nu, hoe kon ik zo naïef zijn? Ik mag al blij zijn als ik ooit uit deze buurt weg kom, maar die kans is ook niet groot.

Wat moet je met VMBO? Ik zie het nut er niet van in om mijn best te doen op school. Ik wil niet worden zoals mijn ouders, die hebben toch altijd hun best gedaan, hard gewerkt en moet je zien wat ze eraan over hebben gehouden. Een veel te klein slecht onderhouden huurhuis en geen geld om op vakantie te gaan. Ik ga het anders doen, dat weet ik zeker. Hoe dat weet ik nog niet, maar ik zal delen in de rijkdom van dit land. Ik heb net zoveel recht op een goed leven als die studenten meiden met hun rijke papa. En als ik dan geld heb, dan zal ik zorgen dat mijn ouders het ook beter krijgen. Dan koop ik zo'n elektrische fiets voor mijn moeder, zo'n e-bike, zodat ze al die bakfiets moeders voorbij kan scheuren.

Joris staat op om naar huis te gaan. Ik snap het al, ik zit weer te koken van binnen en dan ben ik niet gezellig, dat laat Joris duidelijk merken. Als ik in zo'n bui ben, dan kun je tegen mij aanpraten wat je wil, maar dan hoor ik niets. Dagdromen noemen ze dat op school, maar noem het maar rustig *dagmerries*. Dit zijn de momenten dat ik woede en machteloosheid omhoog voel komen.

'Ik ga naar me *osso*, kijken of er iets te *tjappen* valt', zegt Joris. Ik steekt mijn hand op '*laterZ*'.

X van Xinterklaas of Xmis

(Sonja)

De feestdagen komen er weer aan. Gelukkig maar dat de kinderen inmiddels ouder zijn en dat er geen Sinterklaas meer gevierd hoeft te worden. Tegenwoordig koopt ze een hele grote zak pepernoten en dan kijken ze samen op de bank een film met pepernoten en chocomel en dat vindt iedereen gezellig.

Vroeger was het altijd weer een stressvolle tijd als de feestdagen eraan kwamen. Eigenlijk was er geen geld om cadeautjes te kopen voor Sinterklaas, maar ze konden het ook niet overslaan, want op school vierde iedereen het. De moslimkinderen deden vaak niet mee, maar die hadden weer andere feesten waarbij ze veel cadeaus kregen.

Mijn kinderen zaten op een gemengde school, waar ook veel Nederlandse kinderen op zaten en die praatten de hele tijd over alles wat ze op hun verlanglijstje hadden gezet en na pakjesavond over alles wat ze hadden gekregen. Ik kon mijn kinderen nooit iets geven. Ze maakten wel verlanglijstjes, maar daar stonden dan dingen op die voor ons echt niet te betalen waren. Ik heb veel kleine spullen bij de weggeefwinkel vandaan gehaald en soms als het betaalbaar was bij de Locatie of bij het Leger des Heils. Het deed ontzettend pijn als mijn kinderen daarna aan mij kwamen vragen waarom Sinterklaas alleen mooie dingen gaf aan andere kinderen en of zij niet braaf genoeg waren geweest. En waarom Sinterklaas niet gaf wat ze op hun verlanglijstje hadden staan.

Mijn moeder maakte vroeger nog wel knuffels, of ze breidde truien voor de kinderen en ikzelf knutselde ook van alles. Zo heb ik eens een juwelendoosje voor Yasmin gemaakt van hout en dit mooi beschilderd. De sieraden had ik op een rommelmarkt in het buurtcentrum gekocht. Je wordt steeds creatiever met het bedenken van cadeaus als je weinig geld hebt, maar toch voelde het niet goed, dat ik ze nooit kon geven wat ze echt wilden, zoals toen Hamza zo graag dat Playmobil kasteel wilde en Yasmin dat Petshophuis. Als we boodschappen gingen doen, wilden ze altijd naar de speelgoedwinkel om ernaar te kijken en bedachten dan wat voor spelletjes ze ermee zouden doen en wie ze zouden uitnodigen om mee te spelen. De andere kinderen op school kregen wel dat soort dingen en het doet verschrikkelijk pijn als je je kind daardoor verdrietig ziet.

Ik schaam me zelfs voor die keer, dat we echt niets hadden, toen we zelfs al een maand huurachterstand hadden. Ik wist me geen raad en het was de avond voor pakjesavond en ik had nog steeds niets voor de kinderen. Uit pure wanhoop heb ik toen oud speelgoed uit de kast gepakt. Dingen waarvan ik wist dat ze er niet of nauwelijks mee speelden en die helemaal achterin de kast lagen. Ik heb die spullen toen opnieuw ingepakt en er een gedichtje bij gemaakt.

De volgende avond was het pakjesavond en ik voelde mij verschrikkelijk schuldig. Hamza pakte zijn cadeaus uit en vond het best wel leuk, maar hij geloofde toen nog in Sinterklaas en vond het gewoon allemaal heel spannend. Yasmin wist toen al dat wij eigenlijk Sinterklaas waren en de pakjes kochten. Ze keek me alleen maar aan, toen ze haar cadeaus uitpakte en zei niets, maar haar blik deed mijn maag ineenkrimpen. De volgende dag zei ze tegen mij, 'jij hebt die cadeaus opnieuw ingepakt hè mama. Je hebt ze gewoon uit de kast gepakt toch?' Ik heb haar toen gezegd dat ik geen tijd had gehad om inkopen te doen en dat ze nog een cadeau zou krijgen zodra ik daar de tijd voor had gevonden.

Ik heb zo'n beetje de hele nacht in bed liggen huilen uit pure ellende, ik voelde me een ontaarde moeder, het niet waard om kinderen te hebben. Yasmin heeft drie maanden op haar cadeau moeten wachten, en ik heb besloten dat ik het nooit meer zo zou aanpakken en dat ik voor cadeaus zou zorgen met de feestdagen, al zou ik ervoor moeten stelen.

Y van Yskasten die de geest geven

(*Mustafa*)

Toen ik vanochtend opstond lag er een grote plas water onder de koelkast en was alles in het vriesvak half ontdooid. De koelkast is kapot en voor een koelkast van 20 jaar oud is dat niet zo vreemd. We hadden hem al tweedehands gekocht en repareren zal dan ook geen zin hebben. Bovendien is een reparatie vaak even duur of duurder dan een nieuwe. Sonja vindt dat ik maar eens op de site van de gemeente moet gaan kijken of er nog een regeling te vinden is om een nieuwe koelkast te krijgen. En inderdaad, we hebben de *Witgoed bij nood* regeling. Nou nood is er wel, want de kippenpootjes zwemmen inmiddels bijna zelfstandig de keuken uit. Die moeten vanavond allemaal gelijk de pan in, want anders kunnen ze door naar de vuilnisbak.

In de *Witgoed bij nood* regeling staat “Ga naar uw hulpverlener”, want je mag de regeling dus kennelijk niet zelf aanvragen. Nu hebben wij geen hulpverlener, want wij helpen onszelf, maar gelukkig is er ook zoiets als een financieel spreekuur, waar ze je verder kunnen helpen. Ik word doorgelinkt naar een pagina waar ik mijn adres in kan vullen om te zien waar het dichtstbijzijnde spreekuur te vinden is. Ik type mijn adres in en druk op ‘zoek’ en natuurlijk gebeurt er niets. Ik probeer het nogmaals en als dat nog niet lukt, type ik een adres bij ons in de buurt in, maar dat levert ook niets op. Vervolgens type ik mijn postcode in, misschien werkt het systeem daarop, maar ook dat lukt niet. Dan toch maar het centrale nummer van de gemeente gebeld, het 14 020 nummer. Ik sta eerst een tijdje in de wacht en krijg dan een mevrouw aan de lijn. Als ik mijn verhaal heb uitgelegd, wordt de verbinding verbroken, dus bel ik opnieuw hetzelfde nummer. Natuurlijk krijg ik nu een andere mevrouw aan de lijn, die ik opnieuw het hele verhaal moet vertellen. Deze dame vertelt mij dat ik het via de site van de gemeente moet regelen en dat daar precies te vinden is wat ik zoek. ‘Dat heb ik dus al geprobeerd mevrouw, maar dat systeem werkt niet goed’, hoor ik mijzelf op net iets te onvriendelijke wijze zeggen. ‘Oh, dat is heel vervelend meneer’, zegt de dame aan de lijn. ‘Ik verbind u door met iemand die u verder kan helpen.’ En ik word in de wacht gezet. Kennelijk is de persoon die mij verder kan helpen even naar het toilet of de hond uitlaten, want het duurt heel lang en na een paar minuten wachten wordt de verbinding weer verbroken. Ik

geef het op en neem mij voor om het later nogmaals te proberen.

Als Sonja mij vraagt of ik al wat wijzer geworden ben, vertel ik haar het hele verhaal. 'Tja', zegt ze, 'dat is nu precies de reden waarom ik me niet meer met die aanvragen bij de gemeente wil bemoeien'. Als ik haar dan ook nog vertel dat een huisbezoek onderdeel van de aanvraag is, kijkt ze me vragend aan en zegt, 'nou laat dan maar zitten, dan maar geen koelkast'.

Ik doe nog één poging en kijk of ik misschien een lening bij de Kredietbank kan krijgen. Eventueel is dat een mogelijkheid, maar als ik zie dat ik daar 9% rente moet betalen ben ik alweer snel klaar. Hoe durven ze, de rente is overal op het moment veel lager, maar omdat je geen onderpand hebt en dus niet bij een gewone bank terecht kunt, kunnen ze vragen wat ze willen.

Dan maar op marktplaats kijken, misschien is er ergens in Amsterdam iemand die voor twee tientjes een koelkast wegdoet. Eén van mijn klanten die zijn rekening nog niet heeft betaald en een auto heeft wil vast wel even rijden.

Het is wat Sonja zegt, lekker goedkoop die regelingen van de gemeente, als toch niemand er gebruik van maakt.

Z van Zo Zou het anders moeten Zijn (maar is het niet)

(Treintje en Sonja)

Nee, u bent nog niet van ons af. De kwesties die in dit boekje zijn opgeroepen eisen een antwoord. Waarom is het zo moeilijk om armoede op te lossen in een land dat, tot één van de rijkste naties ter wereld behoort? Waarom is het zo moeilijk om te voorkomen dat mensen de armoede in glijden, zonder dat er een vangnet is?

Pleisters

Armoede in onze samenleving kun je vergelijken met een grote wond. Wat er gebeurt om de wond te genezen is dat er een pleister op wordt geplakt. Als de pleister niet werkt en er wondvocht door de pleister heen komt, plakken we er nog een pleister op, die vervolgens ook niet afdoende is. Zo gaan we door met pleisters plakken, zonder dat het echte probleem wordt opgelost. De wond wordt uiteindelijk bedekt met een berg van pleisters, waardoor de wond geen zuurstof meer krijgt en alleen maar groter en groter wordt. Deze metafoor staat natuurlijk voor de vele goedbedoelde maatregelen die bedacht worden om mensen in armoede te helpen.

We verstoppen armoede onder een berg van goedbedoelde pleisters, die helaas geen genezing biedt. Zodra er een probleem wordt gesignaleerd, wordt er een passende regeling voor dit probleem ontwikkeld. Als er vervolgens een nieuw probleem ontstaat, bedenken we ook daarvoor een regeling. Uiteindelijk zijn er zoveel specifieke regelingen bedacht, dat de mensen die er gebruik van moeten maken, door de bomen het bos niet meer zien, met als gevolg dat veel van de regelingen door een groot deel van de doelgroep niet gevonden worden.

Het zou beter zijn om alle bestaande maatregelen de deur uit te doen en te komen met één afdoende regeling, waardoor mensen niet langer in armoede hoeven te leven. Eén verband op de wonde, in plaats van een berg aan pleisters. Eén maatregel die ervoor zorgt dat iedereen voldoende geld heeft om een menswaardig bestaan te kunnen leiden. Door mensen in armoede een redelijk bestaansminimum te geven, kunnen ze ook de regie over hun eigen leven weer terugnemen en zelf beslissen wat voor hen belangrijk is, om de kwaliteit van leven te vergroten. Bovendien maakt dit het mogelijk, om al het nu ongebruikte potentieel van talenten en vernieuwende ideeën te ontsluiten en werkelijk tot democratische participatie te komen.

Neoliberalisme en economische lyriek

Ondertussen liegen de cijfers er niet om, er is sprake van een doorgedraaide liberalisering van allerlei markten die niet heeft geleid tot gezonde competitie. Die verwachting is nooit uitgekomen, omdat de economische denkbeelden achter die liberaliseringsgedachte nooit getoetst zijn aan de werkelijkheid. Dat lyrische gejubel over onze huidige economie is gebaseerd op een schuldenberg, die niet opvalt door de lage rentestand, maar wel degelijk bestaat.

Marktwerking op de huizenmarkt heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat beroerde woningen idioot duur zijn geworden in energieverbruik en woningen in de bovenste marge perfect zuinig in energie gebruik. Het is niet moeilijk om te concluderen dat nu een woningmarkt op hol slaat, huisjesmelkers daarvan zullen profiteren en rijkere klassen voordeel halen uit die markt. En liberalisering van de woningmarkt heeft ervoor gezorgd, dat coöperaties de huur bij iedere nieuwe huurder verhogen tot vlak onder het niveau van individuele huursubsidie. Op den duur zullen de meeste sociale huurwoningen rond de 713 euro per maand kosten. Dat corporaties hiermee huursubsidie in hun verdienmodel hebben opgenomen, onder meer om hun verhuurdersbelasting te compenseren, lijkt regelgevers niet uit te maken. Ondertussen is het aantal geregistreerde daklozen verdubbeld in de afgelopen tien jaar en dat cijfer staat nog los van de aantallen armen, die onder de radar blijven hangen.

Een chaotische arbeidsmarkt

Marktwerking heeft ook niet geleid tot hogere kwaliteit en het beter benutten van talenten in de samenleving. Toen de X factor op televisie verscheen was iedereen verbaasd over het enorme potentieel aan talent, dat in de wereld bestond. De talenten kwamen uit de vreemdste hoeken, maar vooral van mensen die nog nooit op het gebied van hun talent hadden gewerkt. Niettemin, op de arbeidsmarkt is discriminatie van ouderen, etnische groepen, vrouwen en mensen met bijzondere zorgnoden alleen maar erger geworden

De oplossingen zijn daarentegen helemaal niet liberaal. Er is langzaamaan sprake van een overheidsbeleid op de arbeidsmarkt dat enerzijds uitgaat van flexibiliteit, maar anderzijds mensen dwingt in vreemdsoortige posities waarbij ze zich halfdood moeten werken in dubbele banen en waarin wordt opgeroepen tot een al maar grotere arbeidsproductiviteit, alsof burgers pionnen zijn op een schaakbord, die je van lieverlee kunt herplaatsen, afhankelijk van de economische behoefte. Anderzijds laat het overheidsbeleid het volledig afweten waar het burgerwelzijn betreft.

Voortschrijdend inzicht, economisch nut?

We kunnen nu toch wel stellen dat het fout is om burgers als kapitaalgoederen te definiëren en als onderdeel van een economische strategie, zonder cultureel historische eigenschappen en zonder het systeem van reproductieve eigenschappen (reproductie van sociaal culturele kenmerken, zoals familie, groep, buurt en omgeving), Deze visie leidt tot een niet duurzaam en zelfs tot een destabiliserend effect, op alles wat wij onder habitat en organische samenleving verstaan.

Al juichend kopt het Financieel Dagblad op 15 juni, dat de wereld steeds rijker wordt. Een nieuwe marketing truc verschijnt aan den einder. 'Onderzoek wijst uit, dat'...wat tegenwoordig onderzoek heet kan nog het meest het beeld van 'een roze olifant' evenaren. Nederland kent 1,1 miljoen huishoudens onder de armoedegrens, concludeert het NRC tegelijkertijd in haar Armoede Special. Anderzijds komt de Volkskrant met interviews die ons vertellen, dat wij van "onze verslaving aan goedkoop eten af moeten" Door die tegenstrijdige berichtgeving neemt de betekenis van armoede in de publieke opinie steeds vreemdere vormen aan. Zo biedt het NIBUD een cursus aan, waarin groepen mensen voor 950 euro per groep, een dag lang middels een spel leren wat het is om arm te zijn, om zo hun empathisch vermogen te vergroten.

Slechts één dag staat niet in verhouding tot jaren van armoede zonder enig uitzicht op verbetering, noch op de confrontatie met al maar oplopende kosten van huur en energie en daarnaast ook nog de dreiging van oplopende kosten van het individuele eigen risico in de gezondheidszorg, afbraak van het huur- en zorgsubsidiestelsel en oplopende kosten voor btw op voedsel van 6% naar 9%. Een dagelijkse realiteit voor veel werklozen, ouderen, arbeidsgehandicapten en vele anderen.

Men doet het af als iets van laagopgeleiden, maar volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek laten de huidige cijfers zien, dat armoede onder hoger opgeleiden net zo goed bestaat. Deels veroorzaakt door de vergrijzing, deels door werkloosheid onder ouderen boven de 55 en deels ten gevolge van het groeiend aandeel van armen in het MKB. 7,1 % van de ZZP'ers leeft in armoede, volgens onderzoek van het NRC. Dit wordt veroorzaakt

door de arbeidsflexibiliteit, maar ook door werk dat niet voldoende inkomen genereert. Schaamte over armoede is nog steeds groot. Het valt zelfs te betwijfelen of het CBS wel de beschikking heeft over de werkelijke cijfers. En ondertussen zitten we opgescheept met een kabinet dat geen moeite doet om onderzoek serieus te nemen, maar dat gewoon doorgaat om de rechten van de allerarmsten verder af te kalven.

Het recente schandaal waarin de belastingdienst zo'n duizend gezinnen tot wanhoop heeft gedreven door hen als fraudeurs met kinderopvangtoeslag te bestempelen laat zien hoe ver overheidsdiensten van de burger afstaan en hoe er langzaam maar binnen dat logge bureaucratische apparaat een staat in een staat is ontstaan.

De oplossing

Er is een arsenaal aan oplossingen mogelijk, zo blijkt uit de 'diagnose' van de problemen die wij hier hebben verzameld. De roep om een basisinkomen wordt steeds sterker, maar tegelijkertijd wordt dit door veel mensen nog steeds gezien als *gratis geld*. Degene die zich al sinds de tachtiger jaren hard maken voor het basisinkomen hebben het bijna opgegeven. Toch is een dergelijke oplossing nog steeds het meest eenvoudig. Het scheelt namelijk enorm veel overheidsuitgaven. Om maar eens te noemen, zinloze sollicitatiecursussen en andere onzin workshops, intimiderende huisbezoeken, en het hele systeem van klantmanagers kan worden opgeheven. De rol van klantmanagers kan op een hele andere manier worden ingezet, namelijk, niet als controleurs, maar als werkelijke dienstverleners.

De barrière

De grootste barrière wordt echter gevormd door een publieke opinie en een politieke koppigheid, die is blijven steken in oude economische tegenstellingen. De gedachte dat we het systeem niet kunnen veranderen is daarin het meest hardnekkig, maar ook een andere zeer onverkwikkelijke eigenschap, namelijk, dat het onze medeburgers niet vergund is om een prettig bestaan op te bouwen met wat zo snerend gratis *geld wordt* genoemd. Die jaloezie op zogenaamd *gratis geld* komt voort uit een mentale dispositie, die veronderstelt dat mensen succesvol zijn, omdat ze superieur zijn aan andere mensen. Deze stereotypering, die verborgen blijft onder valse bescheidenheid, levert het beeld op van de succesvolle ondernemer, de succesvolle vrouw, de succesvolle jongere, de succesvolle pensionado, etc., versus de arme sloeber die toch eigenlijk gewoon lui, onaangepast en dom is.

Toch, en dat is ter uiteindelijke overdenking, onze huidige samenleving is niet gebaseerd op het talent van de beste mensen op de meest geschikte plaatsten en het is bijzonder naïef om te geloven dat je oplossingen kunt verzinnen tegen armoede zonder te luisteren naar mensen in armoede. Daarvoor is een omslag nodig, wellicht een heel nieuw taalgebruik. Want onze bureaucratie is een gevangenis geworden, waarin we vergeten dat die bureaucratie alleen maar bestaat bij de gratie van haar eigen bekrompen begrippen.

Met andere woorden, het is tijd voor een publieke campagne die de vooroordelen over armoede aan de kaak stelt. En daarmee mag u het voorlopig even doen.

Treintje Rozewater
Sonja Abdelmiskin

Literatuurlijst: Het Armoede alfabet van Treintje Rosewater en Sonja Abdelmiskin

2019: 19 November: <https://debvk.nl/nieuws/bvk-professionals-te-weinig-ruimte-voor-uitvoering-participatiewet/>

2019: 14 Oktober: <https://www.arbounie.nl/werkgever/nieuws/in-2030-is-25-procent-van-werkenen-minder-inzetbaar-door-stress-en-overbelasting#.XaQXl1pWV8s.linkedin>

2019: 30 december: NU: <https://www.nu.nl/geldzaken/5987014/kans-op-armoede-het-grootst-voor-kinderen-en-negentigplussers.html?redirect=1>

2019: 13 december: Het Parool: <https://www.parool.nl/nederland/nibud-kwart-van-de-huurders-kan-slecht-rondkomen~b02c38eb/>

2019: 12 september: Het Parool: <https://www.parool.nl/nederland/inkomen-moeder-daalt-sterk-in-eerste-2-jaar~b2a3d815/>

2019: 11 september: Vereniging Basisinkomen: https://basisinkomen.nl/weerstand-tegen-basisinkomen-neemt-af/?fbclid=IwAR288eeghoZW7_aQODxVNSU5hwRPNWbAFvk5_6znc4hu0myYCKekqP1Zs

2019: 26 augustus: NPO: <https://www.nporadio1.nl/feit-of-fictie/18305-grootste-verschil-tussen-rijk-en-arm-in-nederland>

2019: 25 augustus: Het Parool: <https://www.parool.nl/columns-opinie/amsterdam-laat-te-veel-daklozen-aan-hun-lot-over-door-verouderd-systeem~b70d7be3/>

2019: 21 augustus: NPO: : <https://www.nporadio1.nl/achtergrond/18217-hoe-leeft-de-arbeidsvrije-mens>

2019: 12 augustus: Het Parool: <https://www.parool.nl/nederland/tot-900-euro-verschil-in-toelages-voor-schoollaptops-arme-gezinnen~bc53259d/>

2019: 5 augustus: De Telegraaf: <https://www.telegraaf.nl/vrouw/730950998/huisarts-bezorgd-over-zorgmijders-maak-zorg-inkomensafhankelijk>

2019: 22 Juni: Parool: <https://www.parool.nl/amsterdam/nieuw-plan-om-amsterdammer-uit-de-schulden-te-halen~bdde127d/>

2019: 16 Juni: Volkskrant: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hoogte-bijstandsuitkering-blijft-steeds-verder-achter~b24422b4/>

2019: 23 Mei: Parool: https://www.parool.nl/columns-opinie/bijstandsbeleid-gemeente-zet-geen-zoden-aan-de-dijk~b7aca5f4/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=linkedin

2019: 10 April: NOS <https://nos.nl/artikel/2279858-ombudsman-niet-alleen-kwetsbare-mensen-lopen-vast-bij-overheid.html>

2019: 20 Maart: Parool: <https://www.parool.nl/nederland/bedrijven-gaan-kinderarmoede-bestrijden~b75bcb5e/>

2019: 5 Januari: Parool: <https://www.parool.nl/columns-opinie/laat-de-armsten-de-btw-aftrekken-net-als-bedrijven~bc78ad28/>

2019: Bommel, M. van: Open Universiteit: <https://www.ou.nl/-/buitensluiting?>

2019: CPB; <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-ligt-de-armoedegrens/>

2019: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/902222458/toeslagen-maken-financien-huishoudens-onzekerder>

2019: <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/je-werkt-je-drie-slagen-in-de-rondte-en-je-hebt-nog-niks-dit-gebeurde-er-bij-postnl>

2018: 14 Juni <https://basisinkomen.net/obi/tag/nibud/>

2018: 11 Juli: Parool: <https://www.parool.nl/amsterdam/corporaties-gemeente-moet-minder-eisen-stellen-aan-sociale-huur~bf69204b/van>

2019: Amsterdamse Agenda: armoede en schulden

2019: METEN MET TWEE MATEN: Een studie naar de betaalbaarheid van de energierekening van huishoudens: Planbureau voor de Leefomgeving

2019: Stevens, M.: Armoede in communicatief perspectief: Een verkenning over het voordeel van een emphatische benadering

2019: Inspectie SZW: Werk aan de...uitvoering

2019: Sociaal Cultureel Planbureau: Eindevaluatie van de Participatiewet

2019: H van de Werfhorst/ van Hest: Gelijke kansen in de stad Universiteit van Amsterdam

2019: CPB: Arbeidsparticipatie, gewerkte uren en economische zelfstandigheid van vrouwen

2018: WRR Policy Brief 7: Van verschil naar potentieel: Een realistisch perspectief op de sociaaleconomische gezondheidsverschillen

2018: P.de Beer: Ongelijkheid op de arbeidsmarkt van Amsterdammers Universiteit van Amsterdam.

2018: P. de Beer: Laagopgeleiden vaker aan het werk, maar wel op laagbetaalde en flexibele baan. Universiteit van Amsterdam

2018: Universiteit Groningen: Projectplan Intergenerationele armoede in de Veenkoloniën – Alliantie van Kracht

2018: 12 december: De Groene Amsterdammer: <https://www.groene.nl/artikel/leven-in-het-schuldengetto>

2018: 6 december: Parool: <https://www.parool.nl/nieuws/aantal-amsterdammers-dat-worstelt-met-armoede-neemt-toe~b096c11b/>

2018: 5 december: Binnenlands Bestuur: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/ambtenaar-en-carriere/nieuws/werk-maakt-mens-niet-gelukkig.9603986.lynxk>

2016: <https://www.poraad.nl/nieuws-en-achtergronden/oeso-onderzoek-naar-het-nederlandse-onderwijsstelsel-gepubliceerd>